

ပအိုဝ်းလိတ်လဲ့င်,စွမ်,လိတားအစွဲ,

လိတ်ရဲဉ်း(၁၀)

မွေးဗွန်ကောဝိဒ

(မွောစရိယ၊ အဂ္ဂမဟာဂ္ဂဝါစကပဏ္ဍိတ၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ)

(နဲင်းငန်းတေားဗဟိုးဝွန်းဆောင်း)

စဝုရုမလိတ်သွဉ်တိုက်

ဝေင်,လီးသဲင်း

တံးမိး

မေတ္တားတရု

ပအိုဝ်းလိတ်လွင်စဉ်၊စွမ်၊လိတာအစွဲ၊

လိတ်ရဲဉ်း (၁၀)

ဗွေစင်၊တန် ကောဝိဒ (ဓမ္မစရိယ)

နဲင်းငန့်တော၊ ဗဟိုသံဃာ့ဂွန်ဆောင်း
ဝေင်၊နယ်သီးသဲင်း တနယ်လုမ်း ဆင်းရာ၊
ဝေင်၊ရာမလိတ်သွဉ်တို့က် - ဝေင်၊သီးသဲင်း

တဲမ်း

မေတ္တာတရား

(က)

စဉ်း	လိတ်ကတူးစဉ်း	လိတ်မဲ့ငါ
၁။	ငေါင်းတယ်းအွဉ်	က
၂။	မေတ္တားပိဂ္ဂိုလ်း + အဓိပ္ပါယ်း + တရာ၊နမ်း	၁
၃။	မေတ္တားအစွန်၊သတ္တိ	၂
၄။	မေတ္တားယိုမ၊ အခွေင်ခံးသွတ်၊ + ကဗျာ	၃
၅။	မေတ္တား ၃-မျိုး	၅
၆။	ပရိတ်တေား + အဓိပ္ပါယ်း	၈
၇။	ကောရွှစ်ကောနား အဂါး ၃-ပါး	၉
၈။	ကဟော်၊ဗား ပရိတ်မေတ္တားအကျောင်း၊	၁၁
၉။	မေတ္တားသုတ် ပါဠိ + အနက်	၁၄
၁၀။	မေတ္တားအကျိုး ၁၀-မျိုး + လင်္ကာပါ	၁၇
၁၁။	မေတ္တားအကျိုး တမျိုးယင်း သွံစား	၂၀
၁၂။	ခါးလားပွါ၊မေတ္တား ကျင်းရီးဗား ၁၅-ပါး	၂၆
၁၃။	ယေကေစိ ဂါးထား စတင် အဖွင့်၊	၃၆
၁၄။	မေတ္တား ၄-ပါး	၆၃
၁၅။	အနောဓိသပုဂ္ဂိုလ်း ၅-မျိုး	၆၃
၁၆။	ဩဓိသပုဂ္ဂိုလ်း ၇-မျိုး	၆၄
၁၇။	မေတ္တားပွါးပွါးအလှိုင်း ၅၂၈	၆၅
၁၈။	ငေါင်းရီလွှ၊ခန့်၊	၆၈
၁၉။	ငေါင်းရီလွှ၊ခန့်၊ အဖြေ	၇၀
၂၀။	ငေါင်းရဲပ်နီဝုံး	၇၃
၂၁။	ကျမ်၊ထွူ ငေါင်းရဲပ်ကဗျာ	၇၄

(ခ)

ငေါင်းတယ်အွဉ်

နင်း ၁၃၅၃-ဗား၊ နင်းခွပ်ပွယ်မော့ခွဲ ကျောင်းမိမ္မိန်းကို ပအိုဝ်းလိတ်လုံင်၊စွမ်၊လီတား ဗဟိုးသံးယား ဆွံ့ဖျတ်ချက်အလ၊ နင်း ၁၃၅၄-ဗား၊ ဗဟိုးသွဉ်တန်၊တား လိတ်ဘားသားတသာနပ်၊ ထွာ “မေတ္တားတရာ”ယိုသွ။ ။

လိတ်ဘားသားတသာ မေတ္တားတရာယိုနပ်၊တဲ့ ဗွေးစင်၊ တန်သီးသင်း ယံကတဲမ်းဖေးဖျင်သွောအကျောင်း ဗွေးပေါင်၊သံးယား တေားမျတ် ဖေးအပ်တားဝွန်း နှိုင်းနပ်၊တင် သ၊ရောင်းသ၊ရေ၊ တဲမ်းလွေ၊ဖေးဗားယင်း မေတ္တားတရာယိုသွ။ ။

စွမ်းဖြာ၊ခိုမူး ကမဉ်ရောင်းရူးထာ၊သားဖုံးနပ်၊ ထီးတေားခွို၊ ခွို၊ အားကျို၊လွဒျား မျတ်မေတ္တားယို ပငါပရာ၊နောင်၊သွ။ ။

ကွပ်နပ်၊မ၊ တဲးစွဉ်းဗွေးဘုရာ၊စိုး အိုးစခါနပ်၊ကား ဗ၊တိုးစွဉ်း ဒျားယိုခါ အင်းထူးသွံ့၊လွေ၊လွ ဗုဒ္ဓဗွေးဘုရာ၊ ကသွဉ်သေ၊ခါ၊ဖေးဒီး ပရိတ်မေတ္တားယိုတင် ပရိတ်မေတ္တား အခရာယိုနပ်၊ အင်းလိုးသေ နားငါး မရေ၊မရားနောင်၊သွ။ ။

မေတ္တားသုတ် ပရိတ်ပါဠိတေားယိုနပ်၊ အင်းခွမ်ပူးဇေးစွဉ်း ကိတဲ့ “ပါဠိအဂ္ဂိယိုနပ်၊ အရိုးထမိုင်၊ ပါဠိအပုဒ်နပ်၊နပ်၊ အမိပ္ပါယ်း ထန်း နှိုင်းမိုင်” ကရိုးနပ်၊ တသေလို့တင်းသားတဲ့ အင်းဗေးထာ။

ကွပ်နပ်၊မ၊ ဖေးနေးကသေနားဖပါ ပါဠိယင်တင် မေတ္တား သုတ်ပါဠိယို ဖေးအနက်၊ ပြန်းပအိုဝ်း၊ သျင်၊နယ်အမိပ္ပါယ်း ကျုံး စယ်းတဲမ်းလွေ၊ နှိုင်းနောင်၊သွ။ ။

ဗွေးသံးယားသီးတွမ်း မော်ပုဂ္ဂိုလ်းသီးဖုံးနပ်၊ အင်းလိုးထွား လွှ၊လို့လို့အနက်ယင်၊ ပြန်းပအိုဝ်းယင်၊ အမိပ္ပါယ်းယင် ဖုံးနပ်၊သွ။ ။

ဟော်၊ပါဠိ တဒါးတဝ်းသားဖုံးနဝ်းတဲ့ ထွားလွှဲ၊ရီးလွေ့၊ငါ ပြန်ပအိုဝ်းတွမ်း အဓိပ္ပါယ်နဝ်းငါတဲ့ မေတ္တာဒုခရာ၊ သေနားနွောင်၊ ဒျားနောင်၊သွ။ ။

နဝ်းထွဲ၊မ၊ ထွားလွှဲ၊ချာယင်းသွော့ ပါဠိတွမ်းအနက်နဝ်းနော၊ ထွားလွှဲ၊ဒါးဒါးခါ၊ မေတ္တာဒုတရာ၊ယိုထွဲ၊တင် မဉ်းလွှောက်၊နား အံ့ အဝ်းလွဉ်၊နဝ်းခါ အကျို၊အီးအာ တကားမဲ့င်၊ကရို၊နဝ်း တပ်ရီ တဝ်းဝင်၊ မဲ့၊နမ်းရင်၊ သေလွဉ်ဗားဒျားနောင်၊သွ။ ။

သွဉ်တန်၊ဆရာ၊ မေတ္တာဒုကဗျာ

- * နီဗွေးဘုရာ၊ - ဟော်၊ခါ၊ မေတ္တာဒု
လွှောက်၊နားသွံ၊ထူး - ခိုမူးနောင်၊ရာ၊
ဘော၊ရန်၊စင်ကြောင်း - ခွ၊ရောင်းလွေ့၊ဗား
မျတ်မေတ္တာဒု - ကုမ်းဒျား၊ စွမ်းနီ၊ဟာ ။
- * သွဉ်တန်၊ကိုရင်၊ - ခွန် နင်၊ သံးဃား
နေးထူးသွဉ်ဗား - မေတ္တာဒုတရာ၊
ဒါးထွဲ၊သင်၊ချာ - လို၊အာတွက်တာဒု
မေတ္တာဒုရောင်း - ယံတောင်း၊ သွဉ်ငါငါ ။
- * ကသွဉ်ယိုရင်၊ - ခွန် နင်၊ သံးဃား
နမ်းသ၊ချမ်းသား - ယံဒါးနဝ်းရာ၊
သွဉ်တန်၊သားလောင်း - လို၊ကြောင်းစွဉ်းဒျား
ထွာဆရာဒု - မေတ္တာဒု ယောင်းပသာ ။

စင်၊တန် - သီးသင်း

၁၃၅၃-ဗား၊ ဒေဉ်သီးလာဗွေ

(ဃ)

မေတ္တာတရား

**ကတိမ်း မေတ္တာတရားယိုနောင်၊
အားကျိုးတော့ ထွားဟား ကျပ်ဂနံ လှယိုရုံးသွ။ ။**

၁။ အင်္ဂုတ္တရ ပါဠိတေား

၂။ နိဒါနဝဂ္ဂ သုယုတ်ပါဠိတေား

၃။ ခုဒ္ဒကပါဌ အဋ္ဌကထာ

၄။ သုတ္တနိပါတ အဋ္ဌကထာ

၅။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ အဋ္ဌကထာ

၆။ သပြေကန် ပရိတ်ကြီး နိဿယသစ်

၇။ မြင်းခြံကိုးဆောင်မှု ပရိတ်တော်ကြီး နိဿယသစ်

၈။ မေတ္တာဖွင့် အကျယ်လက်စွဲကျမ်း

(အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ - စံကျောင်းဆရာတော်ဘုရားကြီး)

၉။ ဓမ္မဗျူဟာ အတွဲ (၁၉) အမှတ် (၄) ။

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ။

မေတ္တာ - ပိဂ္ဂိုဟ်း

မဇ္ဇတိတိ - မေတ္တာ

(အနက်) ယာမေဇ္ဇတိ - တရားသဘောမဲ့၊ တရားတမ်း၊
မဇ္ဇတိ - ရက်ပင်၊ ဒါးနှောင်းသွ။ ဣတိ(တသွာ) - ကွပ်ပွိုးနှောင်းမ၊
သာမေဇ္ဇတိ - တရားသဘောနှောင်း၊ မေတ္တာ - မဉ်းမေတ္တာ၊
နှောင်းသွ။ ။

မေတ္တာအဓိပ္ပါယ်

ကွပ်ပွိုးရက်ပင်၊ ဒါးနှောင်းမ၊ ဟဲ့ဟဲ့ “မေတ္တာ” နှောင်းသွ။ ။

မေတ္တာတရားနိမိတ်

မေတ္တာတရားနိမိတ် ဟဲ့ဟဲ့ “အဒေါသ”(စေတသိက်)
နှောင်းသွ။ ။

အဒေါသ ကရို၊ နှောင်း -

ဒေါသ - သနိုး၊ သလျား၊ သထန်၊ သကျိုထံ၊

အ - မွေးတောင်း၊

အဒေါသ - သနိုး၊ သလျား၊ သထန်၊ သကျိုထံ၊
မွေးတောင်း၊ သရောင်း၊ သရူ၊ သခွေ၊ သစုံ၊ သရက်၊ သပင်၊
စတင် နှောင်းနှောင်းသွ။ ။

ဗုဒ္ဓဝိသုဒ္ဓိအဘိဓမ္မာ - ဒုတိယလွင်

မေတ္တာဒုတိယ အဘိဓမ္မာ (စေတသိက်)နှင့် ဗုဒ္ဓဗျူဟာလို့ဝင်၊
မေတ္တာဒုတိယ အဘိဓမ္မာတွင် မေတ္တာဒုတိယ ဗုဒ္ဓဗျူဟာလို့ဝင်သည်။

“မေတ္တာ ပြဟ္မဝိဟာရ” ကရို၊နှင့်တွဲနှင့်၊ “မေတ္တာ ပြဟ္မ
စိုရ်” ကရို၊နှင့်တွဲနှင့်၊ “ပြဟ္မစိုရ်တရား” ကရို၊နှင့်တွဲနှင့် တရား
နှင့်နှင့် “အဘိဓမ္မာ” ဒုတိယ (မေတ္တာဒုတိယ) လွင်လွင်နှောင်းသည်။ ။

မေတ္တာဒုတိယအဓိပ္ပာယ်

မေတ္တာ “သို့လေ့လာ” နှောင်း၊ စိုရ်ခါးတရားသို့၊ ပေါး
သို့နှောင်း တထုံတရား တစေတနာသို့ သို့လေ့လာနှောင်းတွဲ တလီ
နှောင်းတရား ။

ဥပမာ- နှောင်းနှင့်နေနေ လိုအမျိုးမဲ့တရားတရား၊ အမျိုးအ
မျိုးမဲ့ တရားတရား၊ ဒုံမဲ့တရားတရား၊ ခမ်းမဲ့တရားတရား၊ နှောင်းနှင့်
မဲ့တရားတရား၊ “မေတ္တာသို့” ယို ပေါးအရ်စိုရ်ခါး တရားတရားနှောင်း
နှောင်းနှင့်တွဲ မဲ့ခါးစိုရ်တွဲ တလီနှောင်းတရား၊ တကွဲနှောင်းတရား၊
တထုံမားနှောင်းတရားနှင့်သည်။ ။

သို့တရားစိုရ်ခါးတရား သို့မဲ့၊ သို့ကစေတနာလဲလွင် သို့မဲ့နှောင်း
တရား၊ နီကွဲတွဲ တရား၊ ဆေးနီခေါ်တွဲ ယိုပေးလွှမ်း၊ ။

ဥပမာ - နှောင်းနှင့်နေနေ မေတ္တာသို့ တရားစိုရ်ခါးတရားလို့မဲ့၊
မေတ္တာသို့ ကစေတနာလဲလွင်လို့မဲ့နှင့်၊ ယားထိုအအားတွဲတရား၊
မားပုနီခေါ်တွဲ ယိုပေးလွှမ်းနှောင်းသည်။ ။

မေတ္တာတရားယိုမ၊ အခွေခံခံသွတ်၊

ကမာတဉ်းခွေခံအီဒါ၊ ဝါးသာ၊ တဖြီသီးဖုံး အမျိုးနပ်၊ အဖြင်းဒါး။ မိုင်းနာ၊ ဝက်အူသီးဖုံး အမျိုးနပ်တဲ့ အရော်ဒါး၊ ဟံးဘိလတ်၊ ထွန်သီး အမျိုးနပ်တဲ့ အစွိုတ်ဒါး၊ ကွယ်းတော့၊ မေတ္တာတရားအမျိုးနပ်၊ အဖြင်းဒါးတင်း၊ အရော်ဒါးတင်း၊ အစွိုတ်ဒါးတင်းနပ်သွ။ ကွပ်နပ်မ၊ ပေါးမေတ္တာ အောင်တသေး တနားတဲ့ အကျိုးတဲ့ အောင်ဖေး တသေးတနားချာနပ်သွ။ ။

ပွိုးနပ်မ၊ ထာရ၊ ကမာတဉ်းခွေခံဒါး၊ ထာရ၊ ကမာ ရောင်းချူးဒါး၊ ထာရ၊ အမျိုးအမျိုးအကို ‘မေတ္တာ’ ယိုနောင်၊ ထွာ အခွေခံခံသွတ်နောင်သွ။ ။

မေတ္တာကဗျာ

- * မဇ္ဇတိတိ - ပါဠိဝိဂြိုဟ်း
- ပွိုးရက်ပဲင်ဒါး - မေတ္တာဖန်ရိုး
- ထူးအဒေါသ - ကာယ အလို
- တနယ်နော - ဟဲ့တော ဗြဟ္မစိုရ်း ။

- * သိုးလွောင်းယံထွာ - နောင်ခါမာဟး
- အွဉ်းခြပ်ဟပ်ညီး - တွမ်းသွီးစွိုင်ခါ
- ပေါးသွီးခွေခံလဲ - သိုးတဲ့ခွေခံချာ
- သိုးအလွောင်း - လွဉ်ခွေခံ လီတင်းခြာ ။

(၄)

မေတ္တာဒုတရ၊

- * ဗုဒ္ဓိဇနာဝိနာ - နယံထေဇ္ဈိင်္ဂဗျာဒိ
စွါးဇ္ဈိမုင်္ဂယောဝိ - တဲခေါင်းခွေဇာ
သွါးမေတ္တာမုတ် - စွါင်ပတ်သေးချာ
စွါင်ဇနာဝိစာ - ဝင်ယာ မလီလာ ။

- * သွါးလွှာင်းလီလာ - နဝ်ခါလွင်ပြာ
ဗျာင်းထွါခေါ - ယိုပေဝင်မာ
နီလိချင်ချင် - မဉ်ကင် မေတ္တာ
ဝင်ယာဆေး - ယိုပေ နီခေါဝ်ထွာ ။

- * တာဇ္ဈိဝါးသာ - ဖြင်းငါလွေဒါ
မေတ္တာဒုတရင်း - လွစ်ဖြင်းလာလာ
ပေါးမေတ္တာထွာ - ကျိုအာလွေဒျာ
စိုးတသက် - တိုတက် ချူငါငါ ။

* * * * *

မေတ္တာ ၃-မျိုး

- ၁။ ကာယကမ်းမေတ္တာ (နမ်းမေတ္တာ)
 - ၂။ ဝစီကမ်းမေတ္တာ (ဖြောင်းမေတ္တာ)
 - ၃။ မနော်ကမ်းမေတ္တာ (သမေတ္တာ)
- အင်း ၃-မျိုး နှိုင်းနှိုင်းသွေ့ ။

ကာယကမ်းမေတ္တာ ကရိုနပ် - ကရက်တွမ်းနမ်း (ကမာ၊ ချမ်းသာဖွယ်တို့တွမ်းနမ်း)နပ်၊ ဟဲ့ “ကာယကမ်းမေတ္တာ” နပ်သွေ့။

တယ်စွဉ်း ကအုံသန္ဓေ၊ မွိုးဗွေးဆင်အီ၊ ခံးသီစွဉ်းသက်၊ ပိုရက်လွှဲလွင်၊ ပယွာဖင်လွမ်မီ၊ နွမ်းတရီဆီအေး၊ မွိုးဗွေးမဒေါ၊ သော့တေ့စုထွား၊ အွဉ်းနဲဉ်းဟး ဖေးအံး၊ မွိုးဗွေးကခံးယပ်၊ စတင် နှိုင်းနပ်ဖုံးနပ်၊ ထွာ “ကာယကမ်းမေတ္တာ” ဖုံးချားနပ်သွေ့ ။

ပိုမူဖေးကထင်းထို၊ ပိုခိုဖေးကထင်းတသောင်းတင် ခမ်းမည် လော့လော့၊ ယာမည်ခိုးခိုး၊ မည်ရွှီးရွှီး၊ မည်ယပ်ယပ်၊ သမင်ပိုပေး၊ ဖါဗွေးတဖြာ၊ ကကျီစာ၊ ကထုမ်းကျုံး၊ အအံးအအွေ၊ အကွဉ်အက၊ စတင် နှိုင်းနပ်ဖုံးနပ်၊ ထွာ “ကာယကမ်းမေတ္တာ” ဖုံးချားနပ်သွေ့။

ပိုခို ရတနားတူး၊ ပိုမူ ရတနားခြူးသီးဖုံး သေခွါနီ၊ ဖါကေ၊ အစွိုးစွိုး၊ သေချာမွိုးကေ၊ အဒေါင်းဒေါင်းတင် ဖါအတွက်ခံးအ ရွိုး၊ မွိုးအတာ၊ ခံးအယပ်၊ ဖါအတွက် ကမာဖေးအစွိုးစွိုး၊ မွိုး အတာ၊ ကမာဖေး အမျိုးမျိုးဖုံးနပ်တဲ့ ထွာ “ကာယကမ်းမေတ္တာ” ဖုံးချားနပ်သွေ့ ။

(၆)

မေတ္တာဒုတိယ

အဝဏ္ဏံတိ ဝဏ္ဏံထွေးထွေးတင် လောကုတ္တရံကို ယူတတ်ကိုတဲ့ နောင်၊ ထီးဝင်းမာထွေးထွေးငါး ယပ်ငါးတင် လောကုတ္တရံမာကို တဲ့နောင်၊ လွေတဖူး၊ ထုမ်းကာ၊ ထုမ်းရထားတွင် ထီးလိုဆာ၊ ထီးလိုဖြား ထီးလိုမူး အဝဏ္ဏံလောင်း ထီးလိုမူးပိုပေးသား၊ ထီးနီလိုတန်၊ ထီးသုံးယားလိုကျောင်စတင် ပုဂ္ဂိုလ်းနင်းနပ်ဖုံး လတမ်း ခင်းလမ်းတင် (ခိုဗင်းယွေး၊ ပိုဖါယွေးသီးဖုံး) ကဖေးတော ဝှေးခင်းလမ်းဖုံးတဲ့နပ်၊ ပါတဖြာ လင်းမြို့ထား၊ လင်းထဲထားတင် လောကုတ္တရံ စွီးထွိုင်းကို၊ စိမ်းဖေးကို၊ တွမ်ဖေးကိုအမြို့ စတင် နင်းနပ်တဲ့နပ်၊ ကစိမ်း(ကယမ်း)ဖေးဒါး ဆရာဗွိုးဖါ စတင် နမ်းဆင်းရာ ကမာချမ်းသားဖေးဝင်းဖုံးတဲ့ ထွာ “ကာယကမ်း မေတ္တာ”ဖုံးချားနပ်သွ။

မဉ္ဇိဒေါဟာ အအဉ်းသွတ်နပ် ထာရက်မေတ္တာယို အဉ်း ချားအထူးထွတ်တင် ဝဏ္ဏံဖေးနေး ကချမ်းသားတွေ့ -

* ကမာဖေး တွမ်နမ်းနပ် ထွာ “ကာယကမ်းမေတ္တာ”။

* ကဒေါ(ကဟော်၊ ကတမာ၊ ကသွဉ်သင်၊ ကဆွံ့မ၊ ကဖေး၊ ဩဝါဒ) တွမ်ဖြောင်းနပ် ထွာ “ဝစီးကမ်းမေတ္တာ”။

* တွမ်နမ်းတဲ့ တမွေးတမ်း၊ တွမ်ဖြောင်းတဲ့ တမွေးတမ်း၊ ယူးတွေ့ချားသ၊ကိုတင် သကမဉ်အဉ်းချမ်းသားဝဏ္ဏံနပ် ထွာ “မနော်ကမ်းမေတ္တာ”နပ်သွ။ ။

ဘေးရန်ဖေးနေးကကင်း၊ ဖေးနေးကမော့လွှဲမြှိုင်း ဆင်း၊
ရယ်ဒုက္ခ အယပ်အခွဲ၊ အခိုးအလျား၊ ဖေးနေးကခြိုးသန်၊
ချမ်းသာလွ၊ တဖြာတွမ်းတဖြာ၊ တလမ်းတွမ်းတလမ်း၊ တဒုံတွမ်း
တဒုံ၊ တကျောင်းတွမ်းတကျောင်း၊ တရပ်တွမ်းတရပ်၊ တစွဲတွမ်း
တစွဲ၊ စတင် ဖေးနေးကထီးသင်း၊ ရက်ပဲင်းလွဝင်း၊ ဖေးနေးကတွမ်း
နိစ္စကိစ္စလို့ဝင်း၊ ခမ်းဟပ်ထီလွှိုင်း ယံကလုပ်၊ ဟးကျိုင်းကျိုင်းထား၊
အခွဉ်းအခြိုး ယံကအပ်၊ အရာအကပ်၊ ယံကဟပ်၊ အအံ့အအွေ
အကွဉ်အက၊ ယံကလွှိုင်းအာ စတင် ကိစ္စဖုံးယို မဉ်းကျို၊ ဆောင်း
မာဖေးတွမ်းနမ်း(မဉ်းခံယပ်၊ နမ်း)နပ်၊ ထွာ “ကာယကမ်းမေတ္တာ”။

မဉ်းကျို၊ ဆောင်းတွမ်းဖြောင်း (လယ်ဒေါ၊ လယ်ဟော်၊
လယ်ဖေးသဘော်၊ တရား၊ လယ်ချ၊ နား၊ လယ်တမာ စတင်နင်း
နပ်) နပ်၊ ထွာ “ဝစီးကမ်းမေတ္တာ”။

ဖေးကထွာနပ်အတိုင်း အင်းယူး၊ အင်းကျုံး၊ အင်းဝွေးဖန်း၊
အောင်းစဉ်းစာ၊ သုကမဉ်အွဉ်းချမ်းသာဝင်း၊ ကဆုတောင်းတေ့၊
ကပသာတေ့မေတ္တာသုကိုနပ်၊ ထွာ “မနော်ကမ်းမေတ္တာ” နပ်သွ။

မေတ္တာ ၃-မျိုး ကဗျာ

- * ထွားဝင်းအကျိုး - အမျိုးချမ်းသာ
- တွမ်းနမ်းမာဖေး - တန်ပေးအများ
- ကာယကမ်းနော - ယံခေါ်မေတ္တာ
- ကျင်းနေးထူး - ခွေချူး ကျိုတန်အာ ။

(၈)

မေတ္တာဒုတိယ

- * ထွားဝင်အကျိုး - အမျိုးချမ်းသာ၊
တွမ်းဖြောင်းမားဖေး - တန်ပေးအများ၊
ဝမ်းကမ်းနော - ယံခေါမေတ္တာ၊
ကျင်နေးထူး - ခွေးချိုး ကျိုးတန်အာ ။
- * ထွားဝင်အကျိုး - အမျိုးချမ်းသာ၊
တွမ်းသားမားဖေး - တန်ပေးအများ၊
မနော်ကမ်းနော - ယံခေါမေတ္တာ၊
ကျင်နေးထူး - ခွေးချိုး ကျိုးတန်အာ ။

* * * * *

ပရိတ်တရားတော

မေတ္တာဒုတိယ သေဇာဒုတိယတကားယိုထွေတင် အင်းလိုသွဉ်ငါ
လွှေတော “ပရိတ်မေတ္တာ” အကျော်ဒုတိယတော အိတ်တင်းသွဉ်
ပွောင်နယ်လွှေဖေးယိုသွေ ။

နီဗွေဘုရား ကဟော်ခါဒါး ပိဋကတ်သွံဖွဲ့အကိုနင် ကမား
ငိမ်းဖေးဒါး ဘေးရန်အန္တရာယ်၊ ကကားကွယ်ဖေးဒါး ထားကိုင်
ဥပ္ပါဒ် တရားမျှတ် (ပရိတ်တော)နင်လဲ အင်းပါသောနင်သွေ ။

ပရိတ်တရားတောဖုံးနင် အင်းခြွင်းပူးထင်း တထွင်းချင်း
တမွေးတင်းတင် ပုဂ္ဂိုလ်သေ ပုဂ္ဂိုလ်ဒါး ဗွေဆရာတောတန်သီး

စခေါင်းစခါးနောင်၊ လျှိုက်ထန်းထေခေါ် စုခြင်းဖေးခါ၊ ပရိတ်တရား
(၁၁-သုတ်)ဖုံးနပ်သွ။ ။

“ ပရိတ် ”အဓိပ္ပါယ်

ပါဠိဟဲ့၊ “ပရိတ္တ”၊ ပအိုဝ်းဟဲ့၊ “ပရိတ်”ကရိုးနပ်၊ အရဲး၊
အဖွောင်၊ အဆောင်း (အကားအကွယ်) အဓိပ္ပါယ်လဲနင်းနပ်သွ။ ။

နီလိုသီး မဉ်းမော့စွော့ဘောရန်း အန္တရာယ်တဲ့ ဘောရန်း
အန္တရာယ်၊ ယံကထိုမား ဖေးနေးကင်မိခွထိုတဲ့နပ်၊ ဘောကိုင်
ရန်းစွယ်၊ အန္တရာယ်ဥပါဒ် ယံကထွာထပ်ပွိုနင်းတဲ့နပ်၊ ဖေးနေးက
တွမ်းမော့ဟးပွိုနင်းတဲ့နပ်၊ ရွပ်ဟး နားဟး ပရိတ်တရားတော့ယို၊
အားကျိုးသန်သန်ဟး ပရိတ်တရားတော့ အစွန်အနုဘော့ဖုံးနပ်
သွ။ ။

ကွပ်တရားဖုံးနပ်၊ အစွန်အနုဘော့ အဝ်းခူ အဝ်းပတ် အဝ်း
ရဲး အဝ်းဖွောင်၊ အဝ်းဆောင်းခါဖေးခါ၊ နင်းနပ်တင် တရားအမျိုးနင်း
နပ်နပ်၊ ဖန်ဟဲ့လွခန်း “ပရိတ်” နင်းနပ်သွ။ ။

ကောရွပ် , ကောနား အင်္ဂါ ၃-ပါး

ပရိတ်တရားတော့ အစွန်အနုဘော့ ယံဖေးနေး ကယိန်း
တရိုင်ထင်တင် ကောရွပ်သားတွမ်း ကောနားသားဖုံးနပ်၊ အချက်အင်္ဂါ
အဝ်းဟး ပဝါပရာနောင်သွ။ ။

ကောရုသားတာ အဂါ ၃-ပါ

- ၁။ သွဉ်တဲင်တဲင်နဲင်နဲင်ခါးဟး (ပရိတ်) ပါဠိမဲဉ်းမဲဉ်း အနက်
မွေးမွေး ။
- ၂။ ပုဒ် , အက္ခရာ (ပရိတ်ပါဠိ ၊ အဖြူ ၊ အဝါ)ဖုံနပ်, အွဉ်း
ယွမ်ထို, အွဉ်းကိုင်ထို, လတမ်း၊ သွဉ်အွဉ်းဒါးသေခါးဟး။
- ၃။ သုဗ္ဗိ၊ ဝိဗ္ဗိဟးတောင်းလာတ်၊ မေတ္တာစင်ဗွာ အွဉ်းဆုငါတဲင်
ရွပ်ဖေးဟး - အဂါယို ၃-ပါးသွ။ ။

ကောနာသားတာ အဂါ ၃-ပါ

- ၁။ ပဉ္စာနန္တရိယကံ အဲဉ်ထောင်း ။
(မာ၊ သီမ္မိ၊ မာ၊ သီဖါ၊ မာ၊ သီရဟန္တာ၊ မာ၊ ကွယ်သံဃာ၊
မာ၊ သွဉ်းဘုရာ၊ ယိုငတ်ပါးနပ်, ဟဲ့, “ပဉ္စာနန္တရိယကံ”)။
- ၂။ ထွာဟးတင်း နိယတ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ။
(ထာ၊ ထီးမားသန်၊ ထာ၊ ယူးမားသန်နပ်, ဟဲ့, -
“နိယတ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ” ။
- ၃။ ယွမ်အံးဟး ပရိတ်တေးတံ၊ ခို, အဂါယို ၃-မျိုးသွ။ ။

ပရိတ်တော့ ကဗျာ

- * ပရိတ်တရား - ရဲခါးနှောင်ဖေး
ဘေးရန်အာစား - ထိုမားဖေလွေ
နဘေးတံခို - ကုမ်းလိုသေးသေး
ကျင်းသွံထူး - ရောင်းချူ ခွေးတွမ်းလေ ။
- * ကောရွှစ်ရိုးသား - တဲးဝါးသွဉ်ဗား
အကွဲရားငါ့ငေါင်း - ယွမ်းတောင်းလာလာ
သုဗ္ဗိတင်းလာဘ် - ရွှစ်ဖေးရိုးချား
အွဉ်မေတ္တာ - အင်္ဂါ ယိုသွံပါး ။
- * ကောနားလိုသား - ငတ်စားကင်းဗား
မိစ္ဆာမျိုးဟေး - လွှစ်မွေးလာလာ
ပရိတ်တံခို - ယွမ်းယိုကျိုးချား
ကောကနား - အင်္ဂါ ယိုသွံပါး ။

- - - - -

အိုးခဲတလဲင်း နီဗွေးဘုရား အဝ်းအံသတင်းသွံ၊ သာဝတ္ထိ
ခမ်းကိုအတွင်း ရဟန်းငတ်ချားဖုံးနပ်- ထူးကမ္မဋ္ဌာန်၊ နီဗွေးဘုရား
ထူးထွေတင် ကျွဲလွေလွ ဟိမဝန္တာကောင်ရွှေ တခြာတန်ကိုတွေ့
အံသင်းဆလ အားထွတ်လွတရားဖုံးသွ။ ။

ကွပ်ရဟန်းဗွေးမျတ်သီး အသီးလ အတံ့နီတင် လူကအဝ်း
အံဒါး သောင်းလောင်းဖုံးနပ်၊ စွီးအပိုဖိုင်းထိုလိုဗား၊ ထင်းမဉ်းတီး

ရဟန်းဗွေသီး အီးသင်ချာပိုင်တဲ့ သမ်းတသင်တင်းတင် ဗွေရဟန် သီး ဖေးနေးကတွမ်းအုံပွိုန်ပွိုန်တွေ့၊ လူသီးဖုံ ဖန်ဆင်အနမ်း ဘီလူ၊ လောက်ခေ့စွဉ်းထာ၊ ရဟန်းသီး ဆင်နင်မ၊ ရဟန်းသီး ငမ်းသ၊ဝ၊ လူလွ ရေးဂါးအမျိုးမျိုး၊ သင်ချာထို၊ ဝါးတွင်စွဉ်းထာ၊ သင်လောင်းနယ်ဘုရာ၊ အကျောင်းခရားနောင်သွ။ ။

အဆင်းကပြေး တွမ်းဗွေရဟန်းသီးနပ်နပ်၊ အင်းချာအရပ် နပ်ကိုလျှမ်းတင် ကျွဲလွေ့အုံချာယင်းသွ့ နပ်ကိုရပ်အကျောင်း ဗွေဘုရာမိန်းထွေတွေ့၊ ကမ္မဋ္ဌာန်တားတဲ့မွေးမွေး၊ အရဲး ၊ အဖွေင်း၊ အဆင်း (အကားအကွယ်)တဲ့မွေးမွေး၊ နီဗွေဘုရာ၊ သွဉ်ဖေးခါ၊ “ပရိတ်မေတ္တာဒုတိယ”ယိုသွ။ ။

ဗွေရဟန်းသီးဖုံတဲ့ နီဗွေဘုရာ၊ ကနယ်ထွဉ်းအတွိုင်၊ ရွစ် မေတ္တာဒုတိယယို ပွါ၊မျာ၊မေတ္တာဒုတိယတင်း လူသီးနပ်သက် ဟိုန်ဟောင်ရက်တွေ့၊ မာဖေးပါထင်းစွဉ်း ရဟန်းဗွေမျတ်သီး ဝတ်ပတ်ဖုံနောင်သွ။ ။

ရဟန်းသီးဖုံတဲ့ ပွါ၊မျာလွမေတ္တာ၊ မေတ္တာဒုတိယယို အွဉ်း ထွာအထျှတင် အားထွတ်တရာ၊ ပွါ၊မျာပိပဿနာတွေ့၊ ထွာလို့ စွဉ်း ရဟန္တာ ဝါးတွင်ကိုကားနောင်သွ။ ။

(အလှိုင်းနပ်၊ ထွားသွ့ ခုဒ္ဒကနိကာယ ခုဒ္ဒကပါဠိကထာ - ၁၉၈၊ သုတ္တနိပါတဋ္ဌကထာ - ၁၇၅ ကို) ။

မေတ္တာအကျောင်း၊ ကဗျာ

- * ဘုရားစိုးစ - ကားလနောင်၊ ကား
စောင်းရဟန်း၊ မျတ် - စွယ်၊ ကျပ်တရား၊
သတင်၊ သွံ၊ လွ - ဟိမဝန္တာ၊
တဆွေတင်း - ပွေးစောင်း ပဉ်ငတ်၊ ရှာ၊ ။
- * ပွေးသီးတံ၊ ခို - လူ၊ ထို၊ ညာ၊ ဟား
စိုးတွင်းပို၊ - အံ၊ ပြုံးစဉ်၊ စား၊
လောက်၊ နေ၊ နှစ်၊ မ - ထို၊ ကျွဲ၊ သံ၊ ဃား၊
ထား၊ ခွေး၊ ပွေး - လောက်၊ မွေး ရှုရှာ ။
- * ရဟန်းသီးနှမ်း - ဟို၊ နိုင်၊ လွှဲ၊ ငါး၊
ရောင်း၊ ဂါးတွဲ၊ မော့ - လောင်း၊ ဒေါ့၊ ဘုရား၊
ဘုရား၊ နီ၊ ပွေး - သွဉ်၊ ဖေး၊ မေတ္တာ၊
အံ၊ ချာ၊ ဟား - ရပ်၊ ရား၊ နောင်၊ ကို၊ ခြာ ။
- * မေတ္တာဒုတိယ - ထင်း၊ ပွါ၊ လွေ၊ ဟား၊
လူ၊ သီး၊ ဟို၊ နီ၊ ရက် - နှစ်၊ သက်၊ ဟောင်၊ ထား၊
မား၊ ဖေး၊ ဝတ်၊ ပတ် - ဟောင်၊ မျတ်၊ ယံ၊ ငါး၊
ရဟန္တာ - ထွာ၊ ဟား၊ လှိုငတ်၊ ရှာ၊ ။

* * * * *

(၁၄)

မေတ္တာတရား

မေတ္တာသုတ် ပါဠိ တွမ်း အနက်

- (၁) ယဿ နဘာဝတော ယက္ခာ၊ နေဝ ဒဿေန္တိ ဘိသနံ။
ယမှိ စေဝါ နယုဉ္ဇန္တော၊ ရတ္တိန္ဒြိယံ မတန္တိတော ။
- (၂) သုခံ သုပတိ သုတ္တောစ၊ ပါပံ ကိစ္ဆိ န ပဿတိ ။
ဝေမာဒိ ဂုဏူပေတံ၊ ပရိတ္တံ တံ ဘဏာမဟေ ။

(၁) အနက် -

ယဿ - ပရိတ်မေတ္တာမဲ့ တရားတမ်း၊ အာနဘာဝတော - ကွပ်(ပရိတ်နပ်)အစွန့် အာနဘောတင်၊ ယက္ခာ - လူ၊ ဘိလူ၊ သီးဖုံးနပ်၊ နေဝ ဒဿေန္တိ - အွဉ်းနယ်နှောင်လွှတ်တမ်း၊ ဘိသနံ - ဟင်္တမ်းခရာ အားရွှံ့မျိုးယို၊ ရတ္တိန္ဒြိယံ - ဈာန်၊ ဈာန်ဟာ မှင်ခါတရီး တမ်း၊ ယမှိစေဝ - (သု၊ ဗျူ၊ စပ်၊ ချား) မေတ္တာကိုလွှမ်း၊ အတန္တိ တော - ထာ၊ လွှေလေး အဲဉ်ထင်းတင်၊ အနယုဉ္ဇန္တော - (မေတ္တာ အွဉ်းပွါး) ကအင်းကျိုးစာ၊ တသေးသေး လို၊ နောင် ။

(၂) အနက် -

သုပတိ - ဗေင်းဗားချား၊ သုခံ - ချမ်းချမ်းသာသာသွ။
သုတ္တော - မှဲကထင်းဗေင်းနပ်၊ ပါပံ ကိစ္ဆိ - ထာ၊ ဗေင်းမင်းတကဲ့င် တစွိုးတမျိုးယိုငါးတဲ့၊ နပဿတိ - တထီးဗားတမ်း(တဗေင်းမင်း

တင်း)။

ဝေမာဒိ ဂုဏ္ဏပေတံ- စတင်နိုင်ယို တန်ထိုကျို၊ဂျဏ်း ကပြ၊
စွဲဒါး၊ တံ ပရိတ္တံ - ပရိတ်တေားယိုနဝ်၊ ဟေ- ဟိုး သူတေား
ကောင်သီးဖုံးဟေး၊ မယံ - နီသွဉ်းသီးဖုံးယို၊ ဘဏာမ- ရွမ်လွခန်း
တွမ်ဗွေးသြ ။

(၁) ပြန်ပအိုဝ်းခြင်ခြင် -

ကွပ်ပရိတ်မေတ္တာနဝ်၊အစွန်၊ အာနုဘေားတင် လူ၊ ဘီလူ၊
သီးဖုံး အွဉ်းနယ်နှောင်လွတင်း ဟောင်ငမ်းခရား အားရွံးမျိုးဖုံးယို၊
စွမ်းနီ၊စွမ်းဟာ မိုင်၊ခါတရိုးတင်း၊ သ၊ဗြူ၊စင်၊ဒျား မေတ္တာကိုလွမ်း၊
ထာ၊ လွ၊လေးအဲဉ်ထောင်းတင် မေတ္တာအွဉ်းပွါ၊ ကကျိ၊စာ၊ တသေး
သေးလို့နောင်၊ -

(၂) ပြန်ပအိုဝ်းခြင်ခြင် -

ပေင်းဟားဒျား ချမ်းချမ်းသာသာသွ။ မဲ့ကထင်းပေင်းနောင်၊
ထာ၊ပေင်းမင်းတကိုင် တစွိုးတမျိုး ယိုငါတဲ့ တပေင်းမင်းတင်း။
စတင်နိုင်ယို တန်ထိုကျို၊ဂျဏ်း ကပြ၊စွဲဒါး၊ ပရိတ်တေား
ယိုနဝ်၊ ဟိုး - သူတေားကောင်သီးဖုံးဟေး၊ နီသွဉ်းသီးဖုံးယိုနောင်၊
ရွမ်လွခန်းတွမ် ဗွေးသြ ။

* * * * *

(၁) ဗျောင်နယ် ယဿာနုဘာဝတော ဂါထာအဓိပ္ပါယ်

တဲး “ယဿာနုဘာဝတော ဗုဒ္ဓေ ဘဏ္ဍာမဟေ” ယိုနီ ပျုတ်နဝ်၊ ငေါင်းအံးဖြာ် ပရိတ်မေတ္တာဒုတိယဒုာ်၊ ဘုရားဟော်၊ လုးမွေးတောင်း၊ ဗွေစောင်းပုဂ္ဂိုလ်ဒါး၊ ဆရာအိုးစခါသီးဖျဲ အငေါင်း ငွါဒုာ်နောင်သွ။ ။

ယက္ခာ ကရိုနဝ်- “ဘီလူး” ကရိုနဝ်လဲ ယိုကိုနဝ် ထူးဟး ဒုာ် လူး (လူးကမန်ဆင်၊ အနမ်းဘီလူး)ဖျဲနောင်သွ။ လူးတန်သွ။ မဉ်းတဲ့ လောကီတလုတင်း၊ ယားတလုတင်း၊ မွဲတလုတင်းဟ နှိုင်းကျိတကောင်းတကိုင် စတင်လူးပစ္စေပနုဖျဲနဝ်၊ လောကီယိန်း တလုတင်း၊ ယားယိန်းတလုတင်း၊ မွဲယိန်းတလုတင်း အဓိပ္ပါယ် လုပါ နှိုင်းနောင်ယင်နဝ်သွ။ ။

ကဟော်ထပ်ဟး ငေါင်း

“အတန္တိတော” အကျောင် -

“အနုယုဇ္ဈန္တော” အောင်းကျိစာ တသေးသေးလဲဉ်းတင် “အတန္တိတော - ထာလွလေးအံဉ်ထောင်း” ကရိုဒါးငေါင်းယိုနဝ်၊ ပါတင်းစွဉ်းတဲ့ လုဒုာ်မတောင် ငေါင်းရီခရာ အင်းနှိုင်းနဝ်။

“ကျိစာတသေးသေး ကရိုကီတဲ့ ကျိစာပသောင်းပသား၊ ကျိစာ လွလွလီလီကျိထာ ထွာတောင်း၊ မာထာမာ အမျို၊ ဖိုင်း တရိုတောင်း၊ ကျိစာမွေးမွေးမ၊ ထာလွလေးအံဉ်ထောင်းမ၊

မာ၊ကုန်းကုန်းမ၊ အောင်းမျင်းလ၊ ထာ၊လွ၊အမျိုးနု၊ ထွာငါး ထာ၊
အောင်းမျင်းမု၊ အန္တရာယ်၊ မည်အွဉ်းသေငါး အဓိပ္ပါယ်နှင်းနှင်းတင်
ဟော်၊ထပ်ထင်းဟ၊ ငေါင်း “အတန္တိတော” နောင်သွ။ ။

(၂) သုခံ သုပတိ ဂါထာအဓိပ္ပါယ်

မေတ္တာအကျိုး ၁၁-မျိုး

- ၁။ ဗေဒနာ၊ ချမ်းချမ်းသာသာ၊
- ၂။ မဲ့သေဟ၊ ချမ်းချမ်းသာသာ၊
- ၃။ ဗေဒနာ၊ တကိုင်တမ်းထာ၊
- ၄။ လို၊သီးတဲ့ရက်
- ၅။ လူ၊ဖုံးတဲ့ရက်
- ၆။ လူ၊သီး အောင်းကုမ်းဖေး
- ၇။ မေး , အစွဲ၊ လက်နက် , ချွင်းနှောင်းတမ်း
- ၈။ သ၊တဲ့စွဲ၊ယို
- ၉။ မဲ့ငါးပန်တသေး
- ၁၀။ သီလိန်းလွှမ်းဟ၊တောင်းထာ၊
- ၁၁။ သီထွဲ၊ တွိုးထင်းဟ၊ ဗြဟ္မာ၊ခမ်း
မေတ္တာအကျိုး ၁၁-မျိုး၊ယိုသွ။ ။

(၁၈)

မေတ္တာဒုတိယ

မေတ္တာအကျိုး ငေါင်းလင်္ကာ

ပေင်း၊ သေချမ်းသာ၊ မင်းကွဲဗားတမ်း၊ လိုယမ်းရက်အာ၊
လူခါရက်ပိုင်၊ ထွားယိုင်ကုမ်းဖေး၊ စွမ်း မေးလွှပ်ဗား၊ စွဲငါးသဗ္ဗာ၊
မဲ့ငါးပန်အိုး၊ စွဲဗွဲးသီသာ၊ တွိုးပြဟွား၊ မေတ္တာအကျိုးဆီပိုင် ။

မေတ္တာအကျိုး ကဗျာ

ပေင်း၊ သေချမ်းသာ - မင်းဒုးဟင်ဒါး
လိုသီးလူသီး - ရက်ရီး၊ ယိုင်ခါ၊
စွမ်းမေးလွှပ်ကင်၊ - သရင်၊စွဲငါး
လွိုးပန်အိုး - သီဗွဲး ပြဟွားထွာ ။

(၁) “သုခံ သုပတိ - ပေင်းဗားချမ်းချမ်းသာသာ”
ကရိုနင် - လိုမေတ္တာသားနင်၊ သ၊စွဲသ၊ခွဲတင် ကတိန်းပေင်းထာ၊
တဲ့ (ငမ်းခရာ) နန်းခရာ၊ ထမိုင်၊မိုင်အဲဉ်ထောင်း၊ တမ္ပိုးတမာ၊
တင်းထာ၊ မဲ့ပေင်းအိုးဒုး၊ ပေင်းဗားချမ်းချမ်းသာသာနင်၊သွ။ ။

(၂) “မဲ့သေချမ်းသာ” ကရိုနောင် -
ကွပ်ပေင်းဗား ချမ်းချမ်းသာသာတင် မဲ့ကထင်းသေတဲ့
နမ်းသ၊ ချမ်းသာဒုးနောင်၊သွ။ ။

(၃) “ပေင်းမင်းတကွိုင်တောင်းထာ” ကရိုနောင် -
ကွပ်မေတ္တာဓာတ် အောင်းခံတင် မဉ်းပေင်းမင်းထာတဲ့ ပေင်း
မင်းဒုး အဟင်အဒါ၊ ထဲ့လဲင်း၊ ကေယိုင် စတင် ထာပေင်းမင်း

တကဲ့င်မျိုးနပ်၊ ဗေဒ်မင်းဟ်တမ်းနပ်၊ သွ။ ။

(၄) “လိုးသီးတဲရက်” ကရိုးနောင်၊ -

နေးတွမ်းမေတ္တာ၊ ကွပ်ရက်ငါးဝင်၊ ကွပ်အွဉ်းမေတ္တာ၊ ဝင်၊
လောင်း၊ ကွပ်မာချမ်းသားဖေဝင်၊ တဲင် ဝွေ့နပ်၊ တဲင် ဝင်ရက်ချာဟ်ဟ်
နောင်၊ သွ။ ။

(၅) “လူ၊ ဖုံးတဲရက်” ကရိုးနောင်၊ -

မေတ္တာသားနပ်၊ ဝွေ့ရက်ဒု၊ လိုးလွမ်းမွေးတမ်း၊ လူ၊ တဲ
ဝွေ့ရက်ပါဒု၊ တဲင် လူ၊ ဖုံးတဲ ရက်ချာဝွေ့နပ်၊ သွ။ ။

(၆) “လူ၊ သီးအောင်းကုမ်းဖေ” ကရိုးနောင်၊ -

ကွပ်လူ၊ ဖုံးရက်တဲင် လူ၊ သီးဖုံး အင်းကုမ်းဖေဝွေ့ နပ်၊ သွ။ ။

(၇) “မေး၊ အစွဲ၊ လက်နက်ခွေင်းတမ်း” ကရိုးနပ်၊ -

မေတ္တာကရိုးနပ်၊ အခွဲမျိုး အဟပ်မျိုးဒု၊ ထွာဒု၊ အရဲ၊
အဖွေင်း၊ အဆေင်း(အကားအကွယ်)ဟပ်တဲင် မေတ္တာသ၊ ဓါတ်
ကတလာမွေးလိုးနပ်၊ မေး၊ အစွဲ၊ လက်နက်တခွေင်းတမ်းနပ်၊ သွ။ ။

(၈) “သ၊ တဲစွဲ” ကရိုးနောင်၊ -

မေတ္တာသားနပ်၊ နမ်းသ၊ ချမ်းသား သ၊ ခိုးသ၊ လျား အဲဉ်ထမ်း
တဲင် သ၊ ခွေ သ၊ စွဲပေးဒု၊ နပ်၊ သွ။ ။

(၉) “မဲ့ငါပန်တသေ” ကရိုးနောင်၊ -

မေတ္တာဓါတ်အရောင် အင်းလေတောင်းထန်း အမဲ့ငါလောင်း

နဂါးတင် မဲ့ငါဗန်တသေး (လောင်းလွှဲအိုးအိုးတသေး) နဂါးသွေ့ ။

(၁၀) “သီလိန်းလွှဲမီးဟင်းထား” ကရိုးနောင် -

မေတ္တာသားနဂါး မေတ္တာခါတ်ခွေးအင်းတင် သေ့စွဲ။ ကွပ်သေ့
စွဲတင် သတိဟင်၊ ကွပ်သတိဟင်တင် သီလိန်းလွှဲမီးဟင်းထား၊
တပြန်တင်းအနမ်း၊ ထာသာကွဲဗွဲဗွဲ၊ နင်းစွဲဗွဲ ပါးကပင်းအိုးထား
နဂါးသွေ့ ။

(၁၁) “သီလွှဲ တွိုးထင်းပြဟွေးခမ်း” ကရိုးနောင် -

လိုကပွါးမေတ္တာနဂါး မင်းတတွိုးနောင်တင်းဒွါး ရဟန္တာ
အရမ်းတဲ့ လေးတွိုးနောင် ရှုပျာင်းတင် ပျာင်းနဂါး မင်းတကိုင်တင်း
(မင်းသီထံ တွင်းပျာင်းနဂါး)နဂါး တွိုးထင်းဟေး ပြဟွေးခမ်းနဂါးသွေ့။

မေတ္တာအကျိုး (ပထမ) ခုတမျိုး

လမ်းတလမ်းနဂါး လိုမူအာ၊ လိုခိုဆွေ၊ လမ်းနဂါးနောင်၊
စွန်၊ တခွန်၊ ခွဲယားယိုးပေးလွှဲမီး၊ နင်းနောင်နေနေ လိုကပွါးတင်း
မေတ္တာနဂါး လူ၊ , ဘီလူဖိုး လွှဲယားယိုးပေးလွှဲမီးသွေ့ ။

လမ်းတလမ်းနဂါး လိုမူအာ၊ လိုခိုဆွေ၊ လမ်းနဂါးနောင်၊
စွန်၊ တခွန်၊ ခွဲယားတယိုးတင်း၊ နင်းနောင်နေနေ လိုကပွါး မေတ္တာ
နဂါး လူ၊ , ဘီလူဖိုး လွှဲယားတလေးတင်း နဂါးသွေ့ ။

(နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိ - ၄၅၅)

မေတ္တာအကျိုး (ဒုတိယ) ခ၊တမျိုး

ပါ၊တဖြာနဝ်၊ လူ့ဒေဝံ တနီသွံလဲင်း၊ တလဲင်းတလဲင်းနောင်၊
ဒေဝံဖျိုင်းတန် အဖြိုးတရားတရား၊ ပါ၊တဖြာနဝ်၊ ပွါ၊မေတ္တာ တနီ၊
သွံလဲင်း၊ တလဲင်းတလဲင်းနဝ်၊ ညလဲင်္ဂိ၊ ဆွေလင်းငါးနိဉ်းထီ တလဲင်း
တားလွှမ်း၊ ပါ၊ကပ္ပါ၊ မေတ္တာသားနဝ်၊ အကျိုးတန်လဲင်းက ပါ၊က
လူ့ဒေဝံနဝ်၊သွ။ ။

(နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိ - ၄၅၅)

မေတ္တာအကျိုး (တတိယ) ခ၊တမျိုး

ရဟန်းတပါးနဝ်၊ မဉ်းနေးမေတ္တာ၊ မဉ်းပွါ၊မေတ္တာ၊ မဉ်းယူ၊
မေတ္တာ၊ စူတဗျက် (မဲ့တထင်း၊ တစက္ကနီ) ပေးငါတဲယဝ်း၊ ရဟန်း
နဝ်၊နဝ်၊ စွာနီးဖေတဝ်း၊ နေးနားဒျား ဘုရားအဆွဲမ၊ ဩဝါဒ သွံ၊
ခမ်းသား ဒေဝံတဲတနီး အံးထီသားဟန်းတဲထွါက ရှိ၊ဟေးနင်းနဝ်၊တင်
မဉ်းပွါ၊တသေးသေးထင်း မေတ္တာနဝ်၊ ဒေါ၊ခရားအဲင်ထဝ်းဒွါနဝ်၊
သွ။ ။

(ကောရိတ္တရပါဠိ - ၉)

မေတ္တာအကျိုး ခုတမျိုး ကဗျာ

မေတ္တာအကျိုး - တမျိုးရိုးဗား
 မေတ္တာပွားသား - ကောယားကင်းညာ၊
 လူထူးတဲ့ယောင်း - ထွေးတောင်း မေတ္တာ၊
 ပွားမေတ္တာ - တန်းချား ဒေသသွမ်းဗွာ ။

တောင်ခါး - ဒါးနု၊ သီးလ၊ ဘားဝန်း ကုသိုလ်းသွံမျိုးကို
 နှိပ် မေတ္တာယို ထွားဘားဝန်းကုသိုလ်းတင် မေတ္တာဘား
 ဝန်းယိုနှိပ် အကျိုးတန် လဲဦးက ဒါးနု၊ သီးလ နှိပ်သွံ။

* * * * *

(၃) ကရုဏီယ' မတ္တ ကုသလေန ၊
 ယန္တ သန္တံ ပဒံ အဘိသမေစ္စ ။
 သက္ကော ဥဇ္ဇ ၈ သုဟုဇ္ဇ ၈ ၊
 သုဝစော စဿ မုဒု အနတိမာနီ ။

(၃) အနက် -

သန္တံ - ကင်မ်၊ စွန့်ဟင်ငါး၊ ပဒံ - နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာယို၊
 အဘိသမေစ္စ - သုကိုယူးထောင် ထီးဖြောင်ထွေတင်၊ (ဝိဟရတု
 ကာမေန - ကမ္ဘာအံ့ခွေသုသုဒါး)၊ အတ္တကုသလေန - အကျင့်၊
 ဟင်အမျိုးမျိုး အကျိုးဟင်အစားစားကို တံးဝါးလျင်းဒါး လိုလိန်းမား

နဝိ၊ ယံ (ကရုဏီယံ) - အကျင့်မျှတ် အမျိုးမဲ့တရားတောင်း
ကအင်းလိုမာဗားနဝိ၊ အတ္ထိ - အင်းချားသွ။ တံ - ကအင်းလို
မာ၊ အကျင့်မျှတ်ယိုနဝိ၊ ကရုဏီယံ - မာဗားနဝိသွ။ ။

အဿ - ဖေးကထွာဗား၊ သက္ကောစ - လိုမာနွေင်၊
ယင်၊ အဿ - ဖေးကထွာဗား၊ ဥဇ္ဇေ - လိုစွဲစဉ်းယင်၊ အဿ-
ဖေးကထွာဗား၊ သုဟုဇ္ဇေ - လိုစွဲစဉ်းမွေးမင်းယင်၊ အဿ -
ဖေးကထွာဗား၊ သုဝဇ္ဇောစ - လိုနားငင်းယင်၊ အဿ- ဖေးကထွာ
ဗား၊ မုဒုစ - လိုပနဲဉ်းတဗွီယင်၊ အဿ - ဖေးကထွာဗား၊
အနုတိမာနီစ - လိုသုဖြိုးတထိုတင်းယင် ။

- (၄) သန္တုဿကော စ သုဘရော စ ၊
- အပ္ပကိစ္စော စ သလ္လဟုကဝုတ္တိ ။
- သန္တိန္ဒြိယော စ နိပကော စ ၊
- အပ္ပဂဗ္ဘော ကုလေသ္မ ' နနဂိဒ္ဓေါ ။

(၄) အနက် -

အဿ - ဖေးကထွာဗား၊ သန္တုဿကောစ- လိုကျိသ၊
ယိုယင်၊ အဿ - ဖေးကထွာဗား၊ သုဘရောစ - လိုလွှဲခွမ်းယို
ယင်၊ အဿ - ဖေးကထွာဗား၊ အပ္ပကိစ္စောစ- လိုထာမာဆွေ
ယင်၊ အဿ - ဖေးကထွာဗား၊ သလ္လဟုကဝုတ္တိ - လိုတခြိုး
တလေင်ဆွေမျိုး လွှဲနမ်းယိုယင်၊ အဿ - ဖေးကထွာဗား၊

(၂၄)

မေတ္တာတရား

သန္တိန္ဒြိယောစ - လို၊ကုဋ္ဌိန္ဒြိယဟင်္ဂယင်၊ အဿ - ဖေးကထွာဟး၊
နိပကောစ - လို၊ထာ၊သူ၊သေအဝ်းမွေးယင်၊ အဿ - ဖေးကထွာ
ဟး၊ အပ္ပဂဗ္ဘောစ - လို၊ကျံ၊ထံ၊ လို၊ရွှင်၊စွိုင်၊ မွေးတောင်းယင်၊
အဿ - ဖေးကထွာဟး၊ အနုနဂိဒ္ဒေါ - လို၊အဝ်းပွဲ၊တထွဲ၊တဝ်း၊
ကုလေသုစ - လို၊လမ်း အလောင်းဖုံးယင် ။

(၃) ပြန်ပအိုဝ်း -

ကင်္ခိလ္လ၊စွ၊ဟင်္ဂယင်၊ နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာယို သ၊ကိုယူ၊ထောင်
ထီးဖြောင်ထွ၊တင် ကမဉ်အံ့ခွ၊ခွ၊သ၊သ၊ဒါ၊ လို၊လိန်းမားနဝ်၊ ကအဝ်း
လို၊မာ၊ အကျင်၊မျတ်ယို မာ၊ဟး ။

(ပါ၊နဝ်၊နဝ်၊) ဖေးကထွာဟး လို၊မာ၊ခွောင်၊ လို၊စွဲ၊စွဉ်း၊
လို၊စွဲ၊စွဉ်းမွေးမင်း၊ လို၊နားဝင်း၊ လို၊ပနဉ်းတဗွီ၊ လို၊သ၊ဖြူးထိုတဝ်း။

(၄) ပြန်ပအိုဝ်း -

(ဖေးကထွာဟး) လို၊ကျိ၊သ၊ယို၊ လို၊လွှဲ၊ခွမ်းယို၊ လို၊
ထာ၊မာ၊ဆွေ၊ လို၊တမြို့၊ တလောင်၊ဆွေ၊ လို၊ကုဋ္ဌိန္ဒြိယဟင်္ဂ၊ လို၊
ထာ၊သူ၊သေအဝ်းမွေး၊ လို၊ကျံ၊ထံ၊ လို၊ရွှင်၊စွိုင်၊ မွေးတဝ်း၊ အဝ်းပွဲ၊
တထွဲ၊တဝ်း လို၊လမ်းအလောင်းဖုံး နဝ်၊သွ။ ။

(၃) ကရုဏီယံ ဂါထာအဓိပ္ပါယ်

ကရုဏီယံ - အလ၊ ထူးဟး သီးလ၊ သမားမိ၊ ပညား
ယိုသွံပါးသွ။ ။

“ကရုဏီယံ - မာဟး” ကရိုနဝ် - ဖေးကလ၊ သီးလ၊
သမားမိ၊ ပညားဖိုးယိုနဝ်၊ ကျိုစာမာဟး နဝ်သွ။ ။

အတ္တကုသလေန - ကိုနဝ်၊ အတ္တ - အလ၊ ထူးဟး
အကျင်ဟဝ်ဒါး တွမ်းနမ်းတားအကျို၊ ယိုနီမျိုနဝ်သွ။ ။

“အကျင်ဟဝ်ဒါး” ကရိုနဝ် - အကျင်၊ လကအိဒါး
မဂ်ဖိုလ်း နိဗ္ဗာန်ဖိုး နဝ်သွ။ ။

“နမ်းတားအကျို” ကရိုနဝ် - လ၊ မဂ်ဖိုလ်း၊ တွီးနိဗ္ဗာန်
နဝ်သွ။ ။

“ကုသလေန - လိုလိန်းမား” ကရိုနဝ် - အကျင်လအိ
မဂ်ဖိုလ်းနိဗ္ဗာန်တဲ ဒါး၊ သေနားတင် ကဒါး၊ ကသေနားအတွိုင်၊
ကကံကျင်၊ ကကျိုစာဒါးသားတဲနဝ်၊ ကွပ်ကံကျင်၊ ကျိုစာမွေးတင်
ကလဒါး မဂ်ဖိုလ်းနိဗ္ဗာန်သားတဲနဝ်၊ ဟဲ့ဟး “လိုလိန်းမား” နဝ်သွ။ ။

လိုနိုင်းမဲင်မ၊ ပြီးနောင်မေတ္တာ လဒါးမဂ်ဖိုလ်း အဝ်းလို
ဟော်နယ်အလဲင်း အဝ်းလိုခြင်းပျ၊ အစွမ်းတင် ဟော်သွပ်ငါလွေ၊
ဟး “သက္ကော ဥဇ္ဇ ၈” စတင် နိုင်းနဝ်သွ။ ။

မေတ္တာ ပုဗ္ဗဘာဂ ပဋိပဒါ

(ခါးလားမေတ္တာ ကျင့်ရီးဟာ အကျင့်) ၁၅- ပါ၊

- (၁) ဖေးကတ္တဟာ လိုမာန္တောမ၊
 (၂) ။ လိုစ္စိစ္စဉ်းမ၊
 (၃) ။ လိုစ္စိစ္စဉ်းမွေ့မင်းမ၊
 (၄) ။ လိုနာဒေါင်းမ၊
 (၅) ။ လိုပနဲဉ်းတဗ္ဗိမ၊
 (၆) ။ လိုသဖြိုးထိုတင်းမ၊
 (၇) ။ လိုက္ခိယသယိုမ၊
 (၈) ။ လိုလွှဲခွမ်းယိုမ၊
 (၉) ။ လိုထာမာဆွေမ၊
 (၁၀) ။ လိုတမြို့ တလောင်ဆွေမ၊
 (၁၁) ။ လိုကုဏ္ဍိန္ဒြိယ စူဟာမ၊
 (၁၂) ။ လိုထာသုဒ္ဓေ အင်းမွေမ၊
 (၁၃) ။ လိုကျံထံ လိုရွှင်ရွှင်မွေတင်းမ၊
 (ဖေးကတ္တဟာ လိုင်းမ)
 (၁၄) ။ လိုအင်းစိစ္စ တထွေတင်း လိုလမ်း
 အလောင်းမ၊
 (၁၅) ထာတဟာတင်း ဒုစရဲက်မျိုးယို မာရွှိန်းတစိစိမ၊
 ၁၅ - ပါ၊ ယိုသွ။ ။

(၁၅) ပါ၊ နောင်အကို -

- (၁) “ဖေးကထွာဟာ လိုမာ၊ နောင်မ” ကရိုနပ် -
ထာယုမ်းအံး သဒ္ဓါတရားအံးဟာ၊ ခြိုင်းသန်ဟာ၊ စွဲ၊ စွဉ်း
ဟာ၊ ကျိုးစာဟာ၊ ထာသုးသေ အံးဟာ၊ (ပဓာနိယင်္ဂ) တရားယို
ငတ်ပါ၊ (အချက်ယိုငတ်ချက်) မဉ်းအံးဗွေမ၊ ထွာလိုမာ၊ နောင်၊
မာ၊ နောင်မ၊ ထာမာအောင်မျဉ်းလ၊ နပ်သွ။ ။
- (၂) “ဖေးကထွာဟာ လိုစွဲ၊ စွဉ်း” ကရိုနပ် -
နမ်းထာမာတဲ ဖေးကစွဲ၊ စွဉ်းဟာ၊ ဖြောင်းကဒေါတဲ ဖေး
ကစွဲ၊ စွဉ်းဟာ၊ “မာအတိုင်းဒေါ၊ ဒေါအတိုင်းမာ” ဖေးကထွာဟာ
နင်းနပ်၊ ထွာနင်းနပ်မ၊ ထာမာအောင်မျဉ်းလ၊ နပ်သွ။ ။
- (၃) “ဖေးကထွာဟာ လိုစွဲ၊ စွဉ်းမွေးမဲ့မ” ကရိုနပ် -
သရင်ယိုတဟာ မဉ်းစွဲ၊ စွဉ်းမ၊ ထွာလိုစွဲ၊ စွဉ်းမွေး၊ လိုစွဲ၊
စွဉ်းမွေးနပ်မ၊ ထာမာအောင်မျဉ်းလ၊ တသေတနာ နပ်သွ။ ။
- (၄) “ဖေးကထွာဟာ လိုနားငေါင်းမ” ကရိုနပ် -
မဉ်းလွှာက်နား နေးထူး အဆွဲအမ၊ ငေါင်းသြဝါဒနပ်မ၊
ထာမာအောင်မျဉ်းလ၊ ပေါးလွှာက်နားတမ်း အဆွဲအမ၊ မဉ်း
လွှာဆန် ငေါင်းသြဝါဒနပ်၊ ထာမာအောင်မျဉ်းလတောင်း နောင်
သွ။ ။

(၅) “ဖေးကထွာဟာ လိုပနဲဉ်းတဗွီ” ကရိုနာ -

ထွာလိုပနဲဉ်းတဗွီမ၊ မာခတ်ဒါတဝ်းဝင်၊ မာဆော့မဲ့ဒါတဝ်းဝင်၊ “ခွေအယူဝါဒမ၊ မဲဉ်း၊ ခွေထာမာမ၊ မွေ” ခံဆော့ဒါတဝ်းခင်းနာ၊ လိုပနဲဉ်းတဗွီယိုနာ “ကျိုက်တိုင်းခေါင်း ငေါင်းဟင်နာ” တဲင် အသုလူကား မေတ္တာသဘော အဝ်းရောလဲဉ်းဒျားရင်တော့ မဉ်းပွါမေတ္တာထာမာနာ အောင်းမုဉ်းယိုငါး နာသွ။ ။

(၆) “ဖေးကထွာဟာ လိုသုဖြိုးထိုတဝ်းမ၊ ” ကရိုနာ -

လိုသုဖြိုးထိုနာ ထီးဖွီ ထင်းဖွီဒါဝင်၊ အံသွင်တဝ်းဝင်၊ သွခွဆော့၊ ကောရက်သားခြောတန်၊ သုဖြိုးတထိုတဝ်းနာ ထီးလိုတန် ရိုးသေ၊ ထီးလိုပေ ဟိုန်ဟင်တဲင် အသုလူကား မေတ္တာသဘော အဝ်းရောလဲဉ်းဒျားရင်တော့ ပွါမေတ္တာ ထွာယိုငါးနာ သွ။ ကွပ်နာမ “သုဖြိုးထိုခွါနာမ” ချဖေးဟားစီကန်ခင်းနာသွ။ ။

(၄) သန္တသကော ၈ ဂါထာအဓိပ္ပါယ်

(၇) “ဖေးကထွာဟာ လိုကျွဲသုယိုမ၊” ကရိုနာ -

အွအံးဖဲတဲနာ၊ ကွဉ်ကဖဲတဲနာ၊ အခြိုင်းအခြိုဖဲတဲနာ၊ ခြိုင်းကအဝ်းပေ ပေါတကျွဲသုယိုတဝ်းနာ ထုမ်းကျဲထင်းထင်းဟာ၊ မာထင်းထင်းဟာ၊ ယူဟာ၊ နန်းဟာ၊ ခိုးလျားဟာတဲင် သုမေတ္တာ အီထွာဟာနာ တယိုတဝ်း၊ ခြိုင်းကအဝ်းပေ မဉ်းကောနာ

ကိစ္စသနပ်၊ ထုမ်းကျုံးထင်းဟးတင်း၊ မာထင်းဟးတင်း၊ ယူဟး
တင်း၊ နန်းဟးတင်း၊ ခိုးလျားဟးတင်းတင် သမေတ္တာထွာယို၊
ကွပ်နပ်မ၊ “ကိစ္စသယိုမ” ချးဖေးဟးအချက် နှင်းနပ်သွ။ ။

(၈) “ဖေးကထွာဟး လိုလွူးခွမ်းယို” ကရိုးနပ် -

ထာအံးအံးသွတဲ မဲဉ်အံးတင်းယို၊ မဉ်အံးချး တမျိုးခေါ်၊
အကွဉ်အက၊ အံးသွတဲ မဉ်ကွဉ်ကတင်းယို မဉ်ကွဉ်ကချး
တမျိုးခေါ် စတင်နှင်းနပ်နပ် ဟဲ့ဟး “လိုလွူးခွမ်းယပ်” နပ်သွ။ ။

လိုလွူးခွမ်းယပ်ယိုနပ် အကလလွဉ်အတိုင်း ကအံး
အတိုင်း ကျိုက်တင်း (မဉ်းထွာလိုကျောင်တဲ ဝင်ကလူအတိုင်း
ကျိုက်တင်း) မဉ်လချးနှင်းယို နှင်းနပ်၊ မဉ်းထွာနှင်းနပ်နပ် အနမ်း
တဲ သချမ်းသားတင်း၊ ဝင်ကဖေး ကလူသားတဲ သချမ်းသား
တင်း၊ ပေါးသချမ်းသားတောင်း (ပေါးဒေါသယို အောင်းတံး)တဲ
မေတ္တာ တထွာနှောင်တင်း နပ်သွ။ ။

အံးနှင်းမဲဉ်တဲ သွဲဆောင်းတေ့တေ့ (ဝင်လူနှင်းမဲဉ်တဲ
ထူးသွဲဆောင်းတေ့တေ့)နပ် သချမ်းသားတင် မေတ္တာကအီး
ထွာဟးတဲနပ်၊ အကျင်မျတ်လောင်းလင် ကအီးထွာဟးတဲနပ်၊
ယိုမဟပ်ငါးနပ်သွ။ ။

(၉) “ဖေးကထွာဟး လိုထာမာဆေ့မ ” ကရိုးနပ် -

ပေါးထာမာအာတဲ သအာ၊ သသျှတ်၊ အချိန်း

(၃၀)

မေတ္တာတရား

အားထွက် တရားဆွေ၊ အချိန်ပွားမေတ္တာဆွေ၊ ထာမာမဉ်းဆွေ၊
မ၊ အားထွက်ဟုဟင်တရား၊ ပွားဟင်မေတ္တာတင် မေတ္တာ
တရား ဖေးကပွားဟုအာအာ၊ မေတ္တာ ယံဖေးကထွာသွပ်ငါငါနပ်၊
“ထာမာ ဆွေမ၊” ချဖေးဟု စီကန်ချက် နှင်းနပ်သွ။ ။

(၃၀) “ဖေးကထွာဟု လိုတမြို့တလောင်းဆွေ” ကရိုနပ် -
ပေးတမြို့တလောင်းအာတဲ့ သိမ်းဟုအာ၊ ထိန်ဟုအာ၊
နန်းဟုအာ၊ အချိန်လိုအာ တမြို့တလောင်း မဉ်းဆွေနပ်၊ သိမ်းဟု
ဆွေ၊ ထိန်ဟုဆွေ၊ နန်းဟုဆွေ၊ အချိန်လိုဆွေ။ ကွပ်နပ်မ၊
မွေးလိုကျောင်းသီးဖွဲ့တဲ့နပ်၊ လိုလမ်းကထုမ်းမွေး တရားသားဖွဲ့တဲ့
နပ်၊ ယံဖေးကအားထွက်ဟု အာအာတရား၊ ဖေးနေးကပွားဟု
ကျိုင်းကျိုင်း မေတ္တာနပ်မ၊ လိုအွဉ်းဆွေဆွေ တမြို့တလောင်း
နပ်သွ။ ။

(၃၁) “ဖေးကထွာဟု လိုကုဋ္ဌနွေးစွ။ ဟပ်မ” ကရိုနပ် -
ပေးတထိန်တင်း ကုဋ္ဌနွေးနပ်၊ လောဘထွာ၊ ဒေါသထွာအာ
တင် မေတ္တာထွာဆွေ၊ ထိန်ကုဋ္ဌနွေးတင် ကုဋ္ဌနွေးစွ။ဟပ်မ၊ လောဘ
ထွာဆွေ၊ ဒေါသထွာဆွေ၊ မေတ္တာထွာယို၊ မေတ္တာထွာအာနပ်၊
သွ။ ။

(၃၂) “ဖေးကထွာဟု လိုထာသူးသေ အင်းမွေးမ” ကရိုနပ် -
ပေးထုမ်းမွေး အဟင်အဒါနပ်၊ အင်းလိုသေရီး အကျင်းမဉ်း

အကျင်းမား၊ ယိုနောင်အမွေ ယိုနောင်အမား၊ မဉ်းသူသေမွေ
စတင်နိုင်နပ်မ၊ ကရေအတိုင်း မော့အဟောင်အဒါ၊ မော့အဟပ်
အဒါမ၊ သချမ်းသာ၊ သချမ်းသာနပ်မ၊ မေတ္တာထွာယို (လယို
တရာထူ၊ တရာမျတ်) နပ်သွ။ ။

(၁၃) “ဖေးကထွာဗား လိုကျံထံ၊ လိုရွိုင်ရွိုင်၊ မွေးတမ်းမ”
ကရိုနပ် -

လိုကျံထံ၊ လိုရွိုင်ရွိုင်ယိုနပ်၊ ကဲဉ်းအာအာ လိုဒေါသ
တန်၊ လိုထာသူသေဆေ၊ မေတ္တာသဘော်နပ်၊ အယေန်းအင်း
အပဉ်း အတဗ္ဗျျျာတင် ပေါကျံထံ၊ ရွိုင်ရွိုင်တဲ့ မေတ္တာတထွာ
နောင်တမ်း၊ ကျံထံ၊ မွိုန်း ရွိုင်ရွိုင်၊ မွိုန်းနပ်မ၊ မေတ္တာထွာလနပ်၊
သွ။ ။

(၁၄) “ ဖေးကထွာဗား လိုအောင်းဂွီတထဲ့တောင်း လိုလမ်း
အလောင်းမ ” ကရိုနပ် -

ပေါထုမ်းမွေးတရာနောင်၊ မဉ်းထွာလိုလမ်းတဲ့ ပေါသ၊
သံယောဉ်း အင်းတဉ်းပိုမာလောင်းနောင်၊ ထွာမွိုင်းဗျား ပေမတဏှား
လောဘသမုဒယသစ္စာတင် ကအီးလဗားတရာနပ်၊ တယိုတမ်း။ ။

လိုကျောင်တဲ့ သမဉ်းအင်းဂွီ၊ တထဲ့ လိုလမ်းလောင်းတဲ့
လယံးရွီတကားလမ်း၊ နန်းအာတကားတာ၊ သရေဒါလာဘ်
သပ္ပကားတင် သမေတ္တာစစ်စစ် ကအီးထွာဗားနပ်၊ တယိုတောင်း

(၃၂)

မေတ္တာတရား

နောင်သွ။ ။

တောင်၊ - အမိုင်(၁၅)နပ်၊ မည်းတို့ “န စ ခုဒ္ဒ မာစရေကိစ္စ”
ဂါးထားကိုသူမ၊ အီးဗွေင်နယ် နပ်သွ။ ။

* * * * *

(၅) န စ ခုဒ္ဒ’ မာစရေ ကိစ္စ ၊
ယေန ဝိည။ ပရေ ဥပဝဒေယျ။ ။
သုခိနော ခေမိနော ဟောန္တု ၊
သဗ္ဗသတ္တာ ဘဝန္တု သုခိတတ္တာ ။

(၅) အနက် -

ယေန - ကွပ်ထားမာအမျိုးမိုင်၊ တရိုးတင်း၊ ဝိည။ -
ကထွာလွဒါးပညားသား၊ ပရေ - လိုလင်ဖိုးနပ်၊ ဥပဝဒေယျ။ -
စင်းကဲ့ရဲ့၊ သဲ့သွမ်းအီဒါးသွ။ ။

ခုဒ္ဒ - ကယျုတ်ညံး၊ တံ - ထာတဟင်တင်း ဒုစရဲက်ယို
နပ်နောင်၊ ကိစ္စိ - တရူးတစီးပေးငါတဲ့၊ န စ အာစရေ - ဟင်
မာတင်း ဟင်ကျင်တင်း ။

သဗ္ဗသတ္တာ - သတ္တဝါး ကားကအင်းဖိုးနပ်၊ ဟောန္တု-
ယံထွာလွသွေ့၊ သုခိနောဝါ - နမ်းထားချမ်းသား အင်းဖိုးယင်၊

ခေမိနော ဝါ - ဘောရနိကင်္ဂါ၊ ထာရေဝါ၊ အဝိဇ္ဇာယော၊
ဘဝန္တု - ယံတ္ထာလ္လသော၊ သုခိတတ္တာဝါ - သ၊ ထာ၊ ချမ်းသာ၊
အဝိဇ္ဇာယော။

(၅) ပြန်ပုဒ် -

လှိုလင်ပညာသားသီး ကကဲ့ရဲ့ သဲ့သွမ်းအိဒါ၊ ကယျုတ်
ညံး ထာတဟင်တင်း ဒုစရဲက်မျိုးဖုံးယိုနပ်၊ တစူးတစီးပေးငါတဲ့
တဟင်မာတင်း ။

သတ္တဝါးသီးဖုံး ကားကအင်းနပ်၊ နမ်းတဲ့ရူးခွ၊ သ၊တဲ့
ချမ်းသာလွသော့နော၊ ဘောရနိကင်္ဂါ၊ ရေဝါလ္လသော့နော။

(၅) န စ ခုဒ္ဒ’ မာစရေ ကိစ္စိ ဂါထာအဓိပ္ပါယ်

(၁၅) “ထာတဟင်တင်း ဒုစရဲက်မျိုးယို မာမ္ဘိန်းတစီးမ၊”
ကရိုးနပ် -

ပေါးအင်းမာက ထာတဟင်တင်း ဒုစရဲက်မျိုးနပ်၊ ဝင်၊
ကဲ့ရဲ့ သဲ့သွမ်းဒါ၊ လှိုပညာ တအံ့ဉ်ထင်းသား မင်းကဲ့ရဲ့သဲ့သွမ်း
နပ်၊ တမွေးတမဲဉ်းကြို့တင်းတင် အရေတပေါးတန်တင်း၊ ပညာ
သား (ပညာရှိ)သီးနပ်၊ အမွေးအမွေးအတိုင်း၊ အမဲဉ်းအမဲဉ်းအတိုင်း၊
ရောအံ့ဉ်းတံး အံ့ဉ်း၊ ရောသဲ့သွမ်းတဲ့ သဲ့သွမ်းဒါတင် အရေ
တန်၊ ပညာသားသီး ကကဲ့ရဲ့သဲ့ဒါ၊ ထာတဟင်တင်း ဒုစရဲက်မျိုး
ယိုနပ်၊ တစူးတစီးပေးငါတဲ့ မာမ္ဘိန်းမ၊ သ၊ခွ၊ သ၊ချမ်းသာ၊ သ၊ခွ၊

(၃၄)

မေတ္တာတရား

သ၊ချမ်းသာမ၊ မေတ္တာထွာယို၊ (လ၊ယို၊တရားထူ၊ တရားမျှတ်)
နဝ်၊သွ။

မေတ္တာ ပုဗ္ဗဘာဂ ပဋိပဒါ ၁၅-ပါးအကို တဲးစ “သက္ကော”
ဗ၊လွေ၊ “ကုလေသွ’ န နဂိဒွေ” ၁၄-ပါး (တဲးစအမဲ့င် ၁ -
ဗ၊လွေ၊ အမဲ့င် ၁၄)နဝ်၊ နေးထူးကျင်၊သွံ၊ဗား ။

အမဲ့င်၊သွတ်၊ “န စ ခုဒ္ဒ’ မာစရေ ကိဋ္ဌိ” ၁-ပါး (အမဲ့င်-
၁၅)နဝ်၊ သျှာင်းဗား ကံဗားနောင်၊သွ။ ။

အဂီ၊ အချက် ၁၅-ချက်ယိုအတိုင်း ပေါးထွာသွ။တဲ့ နွီ၊မ၊
လွေ၊ မေတ္တာဘားဝနာထာ၊မ၊ယို လ၊လဲဉ်းသွ။တင် ဟော်၊သွပ်
ဖေးဗား မေတ္တာပွါ၊ပွါးပွါ၊နယ်၊ (သုခိနောဝ ခေမိနော ဟောန္တု -
စတင်) နဝ်၊သွ။ ။

န စ ခုဒ္ဒ ဂါထာကို ပါဠိယိုအလ၊

မေတ္တာပွါ၊ပွါး အမဲ့င်၊နောင်၊ -

* သဗ္ဗေ သတ္တာ သုခိနော ဟောန္တု -
ခွိုင်းကား သတ္တဝါးဖုံးနဝ်၊ နမ်းသ၊ချမ်းသာလွသွော့နော။

* ခေမိနော ဟောန္တု -
ငိမ်းခွ၊သာယာလွသွော့နော ။

* သုခိတတ္တာ ဟောန္တု -
သ၊ချမ်းသာလွသွော့နော ။
အဝ်း ၃-ချက် သေဗားနဲင်းနဝ်၊သွ။ ။

နိပအိုဝ်းထုံ၊ ဝေါဟာရအလ -

- * ချိုင်းကား သတ္တဝါးဖုံးနပ်၊ နမ်းချမ်းသာလွသော့နော ။
- * သ၊ချမ်းသာလွသော့နော ။
- * ငိမ်းခွ၊သာယာလွသော့နော ။

ပါဠိ ပါတမ်းတဲ့ယမ်း၊ ရှိ၊နီငေါင်းခြင်ခြင် နှင်းနပ်၊ငါတဲ့
လ၊ဒျားနပ်၊သွ။ ။

ဆီငတ်၊အဂါး မေတ္တာကဗျာ

- * တဆီငတ်၊စား - ခါးလားမေတ္တာ၊
ကျင်၊ရီးခါး၊ဟး - အဂါးနောင်၊ရာ၊
ဆီလစ်၊ပါ၊ရင်၊ - လွှောက်၊ကျင်၊လွေ၊ဟး
တပါးတာ၊ - သျှောင်၊ဟး ဆီငတ်၊ထွာ ။
- * သတ္တဝါးဖုံးယင် - လို့စင်တန်ပေး
နမ်းသ၊နီဟး - ချမ်းသာသော့မွေ၊
ဘေးရန်၊ကင်၊လ၊ - ငိမ်းခွ၊ဟောင်သေး
ဟို့န့်ရက်ငါး - မေတ္တာ၊ ပသာလွေ၊ ။

* * * * *

(၃၆)

မေတ္တာတရား

(၆) ယေ ကေစိ ပါဏဘူတ'တ္ထိ ၊
တသာ ဝါ ထာဝရာ ဝ'နဝသေသာ ။
ဒီဃာ ဝါ ယေဝ မဟန္တာ ၊
မဇ္ဈိမာ ရဿကာ အဏုကာ ထူလာ ။

(၇) ဒိဋ္ဌာ ဝါ ယေဝ အဒိဋ္ဌာ ၊
ယေဝ ဒူရေ ဝသန္တိ အဝိဒူရေ ။
ဘူတာဝ သမ္ဘဝေသီဝ ၊
သဗ္ဗသတ္တာ ဘဝန္တ သုခိတတ္တာ ။

(၆) အနက် -

တသာဝါ - သုဝုဒ္ဓါဒိလ္လ ပုထုဇဉ်းသေက္ခ သီးဖုံးတဲ့နင်၊
ထာဝရာဝါ - သုဝုဒ္ဓါဒိတင်း ပွေးစင်းရဟန္တာသီးဖုံးတဲ့နင်၊ ဒီဃာ
ဝါ - သတ္တဝါး အနမ်းဆွာဖုံးတဲ့နင်၊ မဟန္တာဝါ - သတ္တဝါးအနမ်း
တန်ဖုံးတဲ့နင်၊ မဇ္ဈိမာဝါ - သတ္တဝါး အနမ်းတလောင်ဖုံးတဲ့နင်၊
ရဿကာ ဝါ - သတ္တဝါး အနမ်းခွေင်းဖုံးတဲ့နင်၊ အဏုကာဝါ -
သတ္တဝါး အနမ်းပေးပွဲစားဖုံးတဲ့နင်၊ ထူလာဝါ - သတ္တဝါး အနမ်း
ပြောင်း တဖွီးဖုံးတဲ့နင်။

(၇) အနက် -

ဒိဋ္ဌာဝါ - သတ္တဝါး ကထိဟးဖိုတဲ့နင်၊ အဒိဋ္ဌာဝါ - သတ္တ

ဝါး တထီးဟးဖိုတင်းဖုံးတဲ့နင်၊ ဝသန္တိ ဒူရေဝါ - သတ္တဝါး ကအင်း
ညှာဖုံးတဲ့နင်၊ ဝသန္တိ အဝိဒူရေဝါ - သတ္တဝါး ကအင်းဟော့ဖုံးတဲ့
နောင်၊ ဘူတာဝါ - ဘဝကထွူသွတ်၊ဒါး ရဟန္တားသီးဖုံးတဲ့နင်၊
သမ္ဘဝေသီဝါ - ဘဝတသာ ကထုမ်းငါလွ ပုထုဇဉ်း သေကွသီးဖုံး
တဲ့နင်၊ ယေ - အမျိုးမိုင်တရိုးတင်း၊ ယေ - အပါမိုင် အဟးမိုင်
တရိုးတင်း၊ အနဝသေသာ - လို့လို့စင်စင်၊ ယေ ကေစိ -
ကားကအင်းဒါး၊ တေပါဏဘူတာ - ပုဂ္ဂိုလ်း သတ္တဝါးနင်ဖုံးနင်၊
အတ္တိ- သွံဆီတခမ်း ခင်းလမ်းကိုဌားန အင်းလွနင်သွ။ (ဣမေ)
သဗ္ဗသတ္တာ - သတ္တဝါး ကားကအင်းဖုံးယိုနင်၊ ဘဝန္တု - ယံဖေး
ကထာလွဒျားသော့၊ သုခိ တတ္တာ - နမ်းချမ်းသား သးချမ်းသားဖုံး
နင်နော။

(၆ + ၇) ပြန်ပအိုင်း -

သ၊ဝ၊ဒါးလွ ပုထုဇဉ်းသေကွ သီးဖုံးတဲ့နင်၊ သ၊ဝ၊ဒါးတင်း
မွေးစောင်းရဟန္တား သီးဖုံးတဲ့နင်၊ သတ္တဝါး အနမ်းဆွာဖုံးတဲ့နောင်၊
သတ္တဝါး အနမ်းတန်ဖုံးတဲ့နင်၊ သတ္တဝါး အနမ်းတလောင်ဖုံးတဲ့နင်၊
သတ္တဝါး အနမ်းဒွေါင်းဖုံးတဲ့နင်၊ သတ္တဝါး အနမ်းပေးဗဲစားဖုံးတဲ့နင်၊
သတ္တဝါး အနမ်းပြောင်းတဒွီးဖုံးတဲ့နင်၊ သတ္တဝါး ကထီးဖိုဖုံးတဲ့နင်၊
သတ္တဝါး တထီးဖိုတင်းဖုံးတဲ့နင်၊ သတ္တဝါး ကအင်းညှာဖုံးတဲ့နင်၊
သတ္တဝါး ကအင်းဟော့ဖုံးတဲ့နင်၊ ဘဝကထွူသွတ်၊ဒါး ရဟန္တားသီးဖုံး
တဲ့နင်၊ ဘဝတသာ ကထုမ်းငါလွ ပုထုဇဉ်း သေကွသီးဖုံးတဲ့နင်၊

(၃၈)

မေတ္တာတရား

အမျိုးမဲ့၊ တရားတမ်း၊ အပါးမဲ့၊ အဟားမဲ့၊ ရိုးတမ်း၊ လို့လို့စင်စင်
ကားကအင်းယိုဖုံးနပ်၊ နမ်းတဲ့ရူးခွ၊ သုတေသနသားလွသော့နော။

(၆ + ၇) ယေ ကေစိ ဂါးထား တွမ်း

ဒိဋ္ဌာဝါ ဂါးထား အဓိပ္ပါယ် -

“ယေကေစိ” ဂါးထားတွမ်း “ဒိဋ္ဌာဝါယေဝ” ဂါးထားယို
နီပုဒ်နပ်၊ အွင်းနယ် ပွါမေတ္တာအလှိုင်းပွါး နပ်၊ သွ။ ။

“ယေကေစိ ပါဏဘူတတ္ထိ - သတ္တဝါး ကားကအင်း”
ကရိုးဒါးငင်းယိုနပ်၊ စုခြင်းရပ်ရပ်လို့ သတ္တဝါးဖုံး ကားကအင်းနပ်၊ တင်
ထွာခန်းငင်းဒေါ့ယိုယို၊ ငင်းရိုးဒေါင်းဒေါင်း နပ်၊ သွ။ ။

ယေကေစိ ပါဏဘူတတ္ထိ - ငင်းယို မင်းလွေအွင်းသွပ်
ထွူစွင်း “သဗ္ဗသတ္တာ ဘဝန္တ သုခိတတ္တာ” နပ်၊ “သတ္တဝါးဖုံး ကားက
အင်းနပ်၊ နမ်းတဲ့ရူးခွ၊ သုတေသနသားလွသော့နော” အဓိပ္ပါယ်
လ၊ နှိုင်းနပ်၊ သွ။ ။

သဗ္ဗန္တိတိ သတ္တာ - ကွပ်မည်လ၊ တထွဲဒါး အားရှုံးငတ်ပါ၊
တင် ဟဲ့ဟား “သတ္တဝါး” ကရိုးယိုအလ၊ ပေါးလောဘအင်းနေကနပ်၊
လို့တဲ့ယင်း တိရစ္ဆာန်တဲ့ယောင်း ထွာ “သတ္တဝါး” ဖုံးချားလွင်းလွင်း
နပ်၊ သွ။ ။

“ပါဏဘူတာ - သတ္တဝါးဖုံးကရိုးနပ်၊ အင်းနှိုင်းယို” မင်း
ဟော်နယ် နှိုင်းနပ်၊ တဲ့တရင်း၊ မင်းအွင်းနယ်ပါ ပွါမေတ္တာအလှိုင်း

နယ်၊တဲ့တရင်း၊ သ၊အမျိုးယိုနပ်၊ အကျွဲကံဒါး ပဉ်မျိုးမျိုး၊ အဝံး တဉ်းယိုဒါး ပဉ်ထွောင်းထွောင်းလောင်းတင် တထွောင်းထွူတ ထွောင်းအလောင်း သ၊ဖေးနေး ကဗျို့တဉ်းငါငါလွေ၊ ရေးမိုးနင်းနပ်၊ တဲ့တရင်း၊ အမျိုးယို အမျိုးနပ်၊ ပါ၊ယိုပါ၊နပ်၊ မဉ်းသေစင်း (အားရွှး မဉ်းစင်း) နင်းနပ်၊နပ်၊ သ၊လွေ၊ဗျို့ဟပ်၊ သ၊မဉ်းဗျို့ဟပ်နပ်၊ သ၊ဗျို့ယို (သမားမိထွာယို)တင် သ၊ဖေးနေးကဗျို့ယို၊ အားရွှးစင်း တမျိုးမျိုး လောင်း ရေးမိုးနင်းနပ်၊တဲ့တရင်းတင် နီဗွေးဘုရာ၊ ဟော်၊သျှင်ငါလွေ၊ ဟး “ယေကေစိ ပါဏဘူတတ္ထိ၊ တသာဝါ” စတင် (၂-ဂါးထား) နပ်၊သွူ ။

ပါဏဘူတတ္ထိ - ကို “ပါဏ” အလ၊ ထူး - ပဉ်ဝေါကာရ သတ္တဝါး (ခန္ဓာဒုတိယ၊ပါးသား)၊

“ဘူတ” အလ၊ ထူး - ကေဝေါဟာရ သတ္တဝါး (ခန္ဓာ တပါးသား) စတုဝေါကာရ သတ္တဝါး (ခန္ဓာလစ်၊ပါးသား) ယိုနပ်၊ အဋ္ဌကထာအလို၊ ။

“တသာဝါ” အလ၊ ထူး - ပုထုဇဉ်းပုဂ္ဂိုလ်းတွမ်း သေက္ခ ပုဂ္ဂိုလ်းသီးဖုံး။

“ထာဝရာ” အလ၊ ထူး - ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်းသီးဖုံး။

“ဒီဃာ” အလ၊ ထူး- ရှူး နဂါ၊ စတင် ခန္ဓာသွာသားဖုံး။

(၄၀)

မေတ္တာတရား

“မဟန္တာ” အလှူ ထူး- ထတန်၊ ဆင်၊ လူအသူးများ စတင်နမ်းခန္ဓာတန်သားဖုံး။

“မဇ္ဈိမာ” အလှူ ထူး - ဖိုး၊ ပနား၊ သေ စတင် နမ်းခန္ဓာတလောင်းသားဖုံး။

“ရဿကာ” အလှူ ထူး - ဆု၊ ဝါး စတင် နမ်းခန္ဓာဖွိုင်းခြင်းသားဖုံး။

“အဏုကာ” အလှူ ထူး- တွမ်းပကတိမဲ့ တထီးနှောင်းတောင်း သတ္တဝါပေးဗွဲစားဖုံး၊ မွေးတင်းတဲ့ ကပေးလဲဉ်း မဟန္တာ၊ မဇ္ဈိမာ၊ ထူလာ - ဖီးအွာ၊ တခြံ စတင် သတ္တဝါအပေးခြံစားဖုံး။

“ထူလာ” အလှူ ထူး- ထော့၊ ကြေး စတင် နမ်းခန္ဓာပြောင်းတဖွိုးသားဖုံး။

“ဘူတာ” အလှူ ထူး - ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သီးဖုံး (ထွာထွာ၊ ဘဝယိုလွှမ်း၊ ထွာထင်း ကျိတ်ထင်းတောင်းခွမ်း)။

“သမ္ဘဝေသီ” အလှူ ထူး- ပုထုဇဉ်းပုဂ္ဂိုလ် တွမ်းသေကွပုဂ္ဂိုလ်သီးဖုံးနောင်သွ။

တောင်ခါ၊ ➤ ဒိဋ္ဌာ၊ အဒိဋ္ဌာ၊ ဒူရေ၊ အဝိဒူရေ အလှူဖုံးနပ်၊ ထူးဗော့၊ အနက်အတွင်းနပ်သွ။ ။

“ယေကစိ ပါဏဘူတတ္ထိ” ဂါးထားတွင်း “ဒိဋ္ဌာဝါ ယေဝ
အဒိဋ္ဌာ” ဂါးထားအတွင်း မင်းခွယ်ထန်း ပဉ်းဟားဟား မေတ္တာပြုနယ်
(ပါဠိဘားသား) နှစ်၊ သေဗားလယို အတွင်းသွေ။ ။

(၁) တသာ	သဗ္ဗသတ္တာ	ဘဝန္တု	သုခိတတ္တာ။
(၂) ထာဝရာ	။	။	။
(၃) ဒီဃာ	။	။	။
(၄) ရသကာ	။	။	။
(၅) မဟန္တာ	။	။	။
(၆) အဏုကာ	။	။	။
(၇) ထူလာ	။	။	။
(၈) မဇ္ဈိမာ	။	။	။
(၉) ဒိဋ္ဌာ	။	။	။
(၁၀) အဒိဋ္ဌာ	။	။	။
(၁၁) ဒူရေ ဝသန္တာ	။	။	။
(၁၂) အဝိဒူရေ ဝသန္တာ	။	။	။
(၁၃) ဘူတာ	။	။	။
(၁၄) သမ္ဘဝေသီ	။	။	။

(၄၂)

မေတ္တာဒုတိယ

မဉ္ဇူထွာ ပဒိုဝ်းဘားသားနပ်၊ သေဟး လယို အတို့င်းသွ။

(၁) ကသ၊ဝ၊ဒါး၊ သတ္တဝါး၊ ချမ်းသားနမ်းသ၊ အဝ်းသွော့နော။

(၂) သ၊ဝ၊တမ်းဒါး ။ ။ ။

(၃) နမ်းကဆွာဒါး ။ ။ ။

(၄) နမ်းကဒွေါင်းဒါး ။ ။ ။

(၅) နမ်းကတန်ဒါး ။ ။ ။

(၆) နမ်းကပေးဒါး ။ ။ ။

(၇) နမ်းကပြောင်းဒါး ။ ။ ။

(၈) တလောင်၊ခန္ဓာ ။ ။ ။

(၉) ကထီးဖိုဒါး ။ ။ ။

(၁၀) ထီးဖိုတမ်းဟး ။ ။ ။

(၁၁) ကအဝ်းညာဒါး ။ ။ ။

(၁၂) ကအဝ်းဟေးဒါး ။ ။ ။

(၁၃) ကွိုတ်ထင်းချား၊ ရဟန္တာ၊ ချမ်းသားနမ်းသ၊
အဝ်းသွော့နော။

(၁၄) အီးကွိုတ်ထင်းဟး၊ သတ္တဝါး၊ ချမ်းသားနမ်းသ၊
အဝ်းသွော့နော။

၁၄ - မျိုးအကို မဉ်းမာ၊ ၂- မျိုးတွယ်၊ ၃-မျိုးတွယ်၊
(ပါဠိဘာသာ) နောင်၊ ထွာလွှဲ နှိုင်းလယိုသွူ။

- (၁) တသာဝါ ထာဝရာဝါ -
ကုမေပိ သဗ္ဗသတ္တာ ဘဝန္တ သုခိတတ္တာ ။
- (၂) ဒိဋ္ဌာဝါ အဒိဋ္ဌာဝါ -
ကုမေပိ သဗ္ဗသတ္တာ ဘဝန္တ သုခိတတ္တာ ။
- (၃) ဒူရေဝါ , အဝိဒူရေဝါ , ဝသန္တာ -
ကုမေပိ သဗ္ဗသတ္တာ ဘဝန္တ သုခိတတ္တာ ။
- (၄) ဘူတာဝါ , သမ္ဘဝေသီဝါ -
ကုမေပိ သဗ္ဗသတ္တာ ဘဝန္တ သုခိတတ္တာ ။
- (၅) ဒီဃာဝါ , ရသကာဝါ , မဇ္ဈိမာဝါ -
ကုမေပိ သဗ္ဗသတ္တာ ဘဝန္တ သုခိတတ္တာ ။
- (၆) မဟန္တာဝါ , အဏုကာဝါ မဇ္ဈိမာဝါ -
ကုမေပိ သဗ္ဗသတ္တာ ဘဝန္တ သုခိတတ္တာ ။
- (ရ) တူလာဝါ , အဏုကာဝါ , မဇ္ဈိမာဝါ -
ကုမေပိ သဗ္ဗသတ္တာ ဘဝန္တ သုခိတတ္တာ ။

မဉ်းထွာပအိုဝ်းဘာသာနောင်, -

- (၁) သုဝေတဝ်းစား, သုဝေစား - ချိုင်းကားသတ္တဝါ၊
ယိုအတား၊ ချမ်းသားနမ်းသု၊ အောင်သွေ့နော။

(၄၄)

မေတ္တာတရား

- (၂) ထီးဖိုတင်းစား၊ ထီးဖိုစား - ချိုင်းကားသတ္တဝါ၊
ယိုအတာ၊ ချမ်းသာနမ်းသ၊ အောင်းသွေ့နော။
- (၃) ကအင်းညှာစား၊ အင်းဟေ့စား - ချိုင်းကားသတ္တဝါ၊
ယိုအတာ၊ ချမ်းသာနမ်းသ၊ အောင်းသွေ့နော။
- (၄) ကျိုတ်ထင်းတင်းစား၊ ကျိုတ်ထင်းစား - ချိုင်းကားသတ္တဝါ၊
ယိုအတာ၊ ချမ်းသာနမ်းသ၊ အောင်းသွေ့နော။
- (၅) နမ်းဆွာ၊ ခွေင်းစား၊ ဝီးဝီးစား - ချိုင်းကားသတ္တဝါ၊
ယိုအတာ၊ ချမ်းသာနမ်းသ၊ အောင်းသွေ့နော။
- (၆) နမ်းပေး၊ တန်စား၊ တလောင်စား - ချိုင်းကားသတ္တဝါ၊
ယိုအတာ၊ ချမ်းသာနမ်းသ၊ အောင်းသွေ့နော။
- (၇) နမ်းပြောင်း၊ ပွောင်စား၊ ဝီးဝီးစား - ချိုင်းကားသတ္တဝါ၊
ယိုအတာ၊ ချမ်းသာနမ်းသ၊ အောင်းသွေ့နော။

ကဗျာ မေတ္တာအလှိုင်း

မင်း ငမ်းထာ၊ - ခွေင်း၊ ဆွာ၊ ခန္ဓာ၊
ပြောင်း၊ ပေး၊ တန်စား - ဝီးဝီး၊ နင်္ဂရ၊
ထီး၊ မထီး၊ ညှာ၊ - ဟေ့ရ၊ ရဟန္တာ၊
ကျိုတ်ထင်းစား - ချမ်းသာ၊ အောင်းသွေ့ဟာ ။

* * * * *

- (၈) န ပရော ပရံ နိကုဗ္ဗေယံ ၊
 နာတိ မညေယ ကတ္တမိ န ကိဉ္စိ ။
 ဗျာရောသနာ ပဋိဃသည ၊
 နာည မညဿ ဒုက္ခ'မိစ္ဆေယျ ။

(၈) အနက် -

ပရော - ပါတဖြာနင်၊ နနိကုဗ္ဗေယံ - ဖေးနေးကတွမ်း
အံးလဲဉ်မွဲနးသွော၊ ပရံ - ပါတဖြာယိုနော၊ ကတ္တမိ - အရပ်မဲင်၊
ကိုတဲ့ယင်း၊ နာတိ မညေယ - ဖေးနေးကတွမ်း သွင်ဖျိမွဲနးသွော။

နံ - လိုဝင်ယို၊ ကိဉ္စိ - တဖြာဖြာနော၊ ဗျာရောသနာ
(ဗျာရောသနာယ) - မာခတ်၊ ဒေါခတ်၊ ထေဆတ်၊ နေးမာန်း
တွမ်း နမ်းဖြောင်းဖေါက်ပြန်မု၊ တရိုတင်း၊ ပဋိဃသည(ပဋိဃသညာ
ယ) - သလျာထေမာန်း တွမ်းသဖေါက်ပြန်မု၊ တရိုတောင်း၊
အညမညဿ - အချင်ချင် (တဖြာတွမ်းတဖြာ)၊ နက္ကစ္ဆေယျ-
ဖေးနေးကမညအွဉ်း မော့မွဲနးသွောလိုဝင်၊ ဒုက္ခ - ထာယူးပက်ယို
နော ။

(၈) ပြန်ပအိုဝ်း -

တဖြာတွမ်းတဖြာ၊ ဖေးနေးကတွမ်း အံးလဲဉ်မွဲနးသွောလို
ဝင်နော၊ အရပ်မဲင်ကိုတဲ့ယင်း ဖေးနေးကတွမ်းသွင်ဖျိမွဲနးသွောလို
ဝင်၊ တဖြာတဖြာနော၊ မာခတ်၊ ဒေါခတ်၊ ထေဆတ်၊ နေးမာန်း

တွမ်း နမ်းဖြောင်းဖောက်ပြန်မှု၊ တရိုးတင်း၊ သုလျားထေမာန်၊
တွမ်းသုဖောက်ပြန်မှု၊ တရိုးတင်း၊ အချင်းချင်း (တဖြာတွမ်းတဖြာ)
ဖေးနေး ကမဉ်အွဉ်းမော့မွှိုန်းသွော့လို့ဝင်၊ ထာယူပက်၊ (ဖေးနေး
ကတွမ်းနိတ်စက် မာဒုက္ခမွှိုန်းသွော့လို့ဝင်) နော ။

(၈) အဓိပ္ပါယ် -

“နမ်းသု ချမ်းသာလွသွော့နော” ကမဉ်အွဉ်းချမ်းသာနပ်၊
တဲ့ မေတ္တာဒုတိယ “ဖေးနေးကတွမ်းမော့မွှိုန်းသွော့ ထာဒုက္ခနော”
သုကမဉ်ဖေးမော့တင်း ထာဒုက္ခနပ်တဲ့ မေတ္တာဒုတိယ နေနေ၊
ကွပ်မဉ်အွဉ်းသေငါး မေတ္တာဒုတိယ ပျံ့ပျံ့ပျံ့ပျံ့ နီဗ္ဗေဒုတိယ ဟော်သွပ်ငါ
တော “န ပရော ပရံ” တရားယံယိုသွ။ ။

တဖြာတွမ်းတဖြာ မဉ်းအံ့လဲလို့ဝင်နပ်၊ ကောကအံ့လဲလဲ
သားတွမ်း ကောကအံ့ဟေးသားသုနပ်၊ သုခိုးဟေးလို့ဝင်၊ ။

တဖြာတွမ်းတဖြာ မဉ်းသွင်ဖွဲ့လို့ဝင်နပ်တဲ့ ကသွင်ဖွဲ့သား
တွမ်း ကအံ့ဟေးသားသုနပ်၊ သုလျားဟေးလို့ဝင်၊ ။

တဖြာတွမ်းတဖြာ မဉ်းနိတ်စက် မဉ်းမာယူပက် မဉ်းမာ
ဒုက္ခလို့ဝင်နပ်တဲ့ ကောကမာသားတွမ်း ကအံ့ဟေးသားသုနောပ်၊
သုထန်ဟေးလို့ဝင်၊ ။

တဖြာတွမ်းတဖြာ သုခိုး သုလျား သုထန်လို့ဝင်၊
နင်းယိုနပ်၊ နီဖွဲ့နီခေါင် အဖွဲ့မဲ့တဲ့ တဟပ်တင်း၊ နမ်းတဲ့ယူပက်

သတို့ ဒုက္ခဒုက္ခ နှင်းနှင်းဝင် ။

သဟင်္ဂကအင်ဒါ၊ မေတ္တာသားတပြာနင်၊ မည်ဟွန်တင်း
ပြီးပြီး မည်တင်းတင်းလာလာ၊ မည်ဖေးမာတင်းနှင်းနင်၊ တစိစိနင်မ၊
“ဖေးနေးကတွမ်း အံလဲဉ်မွှိုင်းသွေ့လို့ဝင်၊ နေ၊ ဖေးနေးကတွမ်း
သွင်၊ ဖွဲ့မွှိုင်းသွေ့လို့ဝင်၊ နေ၊ ဖေးနေးကတွမ်း မာယူပက်မွှိုင်းသွေ့
လို့ဝင်၊ နေ” နေးတွမ်းမေတ္တာ၊ ကော့မောင်ဖေးဟး (ပသာဖေးဟး
မေတ္တာ) နှင်းနှင်းသွေ့ ။

ကွပ်သွိုင်းသ၊ တစွဉ်းတင်းတင် အံလဲဉ်ဝင်၊ ပွိုးတရက်
တင်းဝင်မ၊ အံလဲဉ်ဝင်၊ နှပ်မ၊ လိုသွိုင်းသ၊ တစွဉ်းတင်း၊ လိုအံ
လဲဉ်ဒါဝင်နင်၊ လိုသ၊ မေတ္တာအံဉ်ထင်း ရှိဟးနှင်းနှင်း ။

လိုသွင်၊ ဖွဲ့ဒါဝင်နင်၊ လိုမားနတန် လိုသ၊ ပြုံးထို ထိုစား
ယိုနင်တဲ လိုသ၊ မေတ္တာအံဉ်ထင်း ရှိဟးနှင်းနှင်းနေနေ ။

လိုကမာယူပက် လိုကနိတ်စက်ဝင်နင်၊ လိုဒေါသတန်၊
လိုလောဘတန်၊ လိုစားယိုနင်တဲ လိုသ၊ မေတ္တာ ယိုနင်းအံဉ်ထင်း
ရှိဟးနှင်းနှင်းသွေ့ ။

လိုသ၊ မေတ္တာ တအံဉ်ထင်း စားယိုဖုံးနင်၊ အံညီတဟင်
တင်း၊ အဟေ့တခွတင်း၊ ကေးကပေါင်ကျိုက်၊ အံညီသား မော့
လွဉ်ထင်းဒါ၊ ထာခိုးလျား၊ ပေါင်ကျိုက်၊ အံညီဟးဒုက္ခ လိုဟင်
လိုဒါ၊ လိုမေတ္တာတန်တန်နင်မ၊ ငိမ်ခွသားယားနင်သွေ့ ။

(၄၈)

မေတ္တာတရား

နိတ်စက်မြိုန်းလို့ဝင်၊ ကဗျာ

အံ့လဲဉ်ပွဲင်းဝင်၊ - အကျင်၊ဟောင်းဟး
 မာန်းချော့ရိုးသေး - ထင်းပေးမွှော့ပါ၊
 နိတ်စက်မြိုန်းဝင်၊ - လိုချင်၊ဖုံးချား
 အွဉ်းမေတ္တာ - သားယား ငိမ်၊ခွေအာ ။

* * * * *

(၉) မာတာ ယထာ နိယံပုတ္တံ ၊
 မာယုသာ ကေပုတ္တံ မနုရက္ခေ ။
 ဝေမ္ဘိ သဗ္ဗဘူတေသု ၊
 မာနသံ ဘာဝယေ အပရိမာဏံ ။

(၉) အနက် -

နိယံပုတ္တံ - ကထာပိသွီးယား၊ ကေပုတ္တံ - တဖြာပေးချား
 ပိုယို၊ မာတာ - ကေ၊ဇူတန်သေး ထွာမြိုးမွေးနင်၊ အာယုသာ-
 လဲင်း နေးစွဉ်းတွမ်းအသက်တင်၊ အနုရက္ခေယထာ - ဗွန်ပီနဲင်း
 ရက်ခွမ်ပိုပေး နေးသေးသေးနင်၊ ဝေမ္ဘိ - ယိုဘဲ့၊ သဗ္ဗဘူတေသု-
 သတ္တဝါးသီးဖုံး ကားကအဝ်းအလောင်း၊ အပရိမာဏံ - ချိုင်းယိုမွှော့
 ကားနင်၊သွော့ တအွဉ်းထွော့တဝ်း၊ မာနသံ - သ၊မေတ္တာယို၊
 ဘာဝယေ - ပွါးဟးဆင်းဆင်း အွဉ်းဒင်းဟးထွာထွာ တလီးတလျာ
 နင်၊သွ။ ။

(၉) ပြန်ပေါက် -

ပိုသွီးယား အင်းတဖြာပေးချားတင် ကထွာအမျိုးမွေးနှစ်၊
လင်းနေးစွဉ်းတွမ်းအသက် ရက်ခွမ်ပိုပေး နေးသေးသေးနှစ်သွ။

ယိုတဲ့ နှင်းနှစ်နေနေ၊ သတ္တဝါးသီးဖုံး ကားကအောင်း
အလောင်းစွမ်းကြောင်းမေတ္တာ ပွါးဟေးဆင်းဆင်း အွဉ်းဒင်းဟေးထွာ
ထွာ တလီးတလျာနှစ်သွ။ ။

(၉) အဓိပ္ပါယ် -

ပိုအလောင်းကအွဉ်းဒါး မွီးမေတ္တာနှစ်၊ အလွဉ်းလဲဉ်းစွဉ်းဝင်း
တင် သတ္တဝါးသီးဖုံးအလောင်းတဲ့ အွဉ်းဟေးမေတ္တာ နှင်းမွီးကအွဉ်း
ပိုလောင်းနှစ်အကျောင်၊ နီဗွေးဘုရား နယ်ထွဉ်းသေခါတွမ်း “မာတာ
ယထာ နိယံပုတ္တ” ဂါးထားယိုသွ။ ။

“နိယံပုတ္တ” ကရိုးနှစ်၊ ပိုသွီးယား၊ ပိုသွီးယားနှစ်၊ မွီးရက်
လဲဉ်းက ပိုလွှဲတင် နီဗွေးဘုရား ဟော်သော့မို့မို့ “နိယံပုတ္တ”
ငေါင်းထူး ဝိသေသန ပေးယိုသွ။ ။

“ကေပုတ္တ” ကရိုးနှစ်၊ ပိုအင်းတဖြာပေးချားစွီးစွီး၊ မွီးပို
မဉ်းအာဖြာနှစ်၊ အဖြာယိုတဲ့ရက် အဖြာနှစ်တဲ့ရက်တင် မွီးရက်ပို
တကားမိုင်း၊ အွဉ်းမေတ္တာပိုလောင်း တကားမိုင်း ကရိုးနှစ်၊ တပေါး
စင်းငါးတင်း ။

မွီးယို ပိုအင်းတဖြာပေးချားစွီးစွီးတင် ရက်ခရာတဲ့ အင်း

ယိုပေးလွှမ်း၊ အွမ်းခရားတဲ့ အင်းယိုပေးလွှမ်း၊ ထွားခရားတဲ့ အင်း
ယိုပေးလွှမ်းတွေ့၊ ကတ္တာမျိုးပွေး ရက်မွေးမင်းစွန်း၊ မွိုးမေတ္တာ
ကားကအင်းနပ်၊ အင်းဒင်းပျမ်းပမ်းစွန်းလိုစွန်း ပိုတဖြာလောင်း နပ်
သွ။ ။

ကွပ်နပ်မ၊ မွိုးပိုအင်းတဖြာ၊ အမေတ္တာနပ်၊ စင်းစုံလဲင်းက
မွိုးပိုအာမေတ္တာတင် နီပွေးဘုရား၊ ဟော်၊မိုးမိုးပါ “ကေပုတ္တ” ငေါင်း
ထူ၊ ဝိသေသန ယိုယင်နပ်သွ။ ။

“အာယုသာ အနုရက္ခေ” ကရိုနပ် - လဲင်းစွန်းတွမ်းသက်
ရက်ခွမ်းပိုပေး နေးတသေးသေး အဓိပ္ပါယ် လဲင်းနပ်သွ။ ။

ပိုအင်းတဖြာပေးချားစွိုးစွိုးတင် ကတ္တာအမျိုးပွေးနပ်၊ ငမ်း
မွေးစွန်း ပိုပေးမော့ထာယူပက်၊ ငမ်းမွေးစွန်း အပိုပေး သက်ဆွာ
တင်းတွေ့၊ ခွမ်းဟပ်မွေးစွန်း၊ ထွားဟပ်မွေးစွန်း၊ နေးဟပ်မွေးစွန်း၊
ပို ရက်ယိုတဖြာ သက်ဆွာချမ်းသားငါမန်းထွ။ ခွေသီဟးလဲင်းထာ
တဲ့ယင်း၊ ခံလဲင်းစွန်းအသက် ရက်ပိုတကားနပ်၊ အကျောင်း မည်
အွင်းတောင်းသေငါးနပ်မ၊ “အာယုသာ” ဟော်၊သော့ပါနဲင်းနပ်
သွ။ ။

ပိုအတွက်ယိုနပ် “အာယုသာ” တွမ်း သက်တန် မင်းပလိန်
ခံလဲင်းနောင်ဟ နေးကျိုး၊ စူခင်းအဂါး သွီးယား တမျိုးမျိုး တခြံ၊
တလောင်းထင်းဟ မည်ကိုင်ကိုင် မည်ထိုထို မည်လိုလို မည်ယွမ်းယွမ်း
ပိုအတွက် လွှမ်းချား ကရိုဒါး အဓိပ္ပါယ်နောင်တဲ့ “အာယုသာ”

ငမ်းယိုတငါ့ အွဉ်းသေလွေပါဒျားနပ်းသွ။ ။

“မာနသံ” အလု- ထူးဟး “သု မေတ္တာဒု” နပ်းသွ။ ။

ဘာဝယေ “ပွါ” ကရိုနပ်း - “သု မေတ္တာဒုယို ပုနပွါနံ
ဇနယေ - မာထွာဟး ဂူလိမ်ဂူပြန်၊ ပုနပွါနံ ဝဗုယေ - မာအာ
ဟးတလီးလျာ” အဋ္ဌကထာ၊ ဗျောင်နယ်နင်းနပ်းသွ။ ။

အပရိမာဏံ - ကရိုနပ်း “အဖြာယို အဖြာနပ်း၊ အမျှိယို
အမျှိနပ်း၊ အက္ခိယို အက္ခိနပ်း ခန်းခါ၊ အွဉ်းထွေခါ၊ နင်းနောင်၊
တအဉ်ထပ်း” အဓိပ္ပါယ်၊ လုနင်းနပ်းသွ။ ။

“ခန်းခါအွဉ်းထွေခါ” ကရိုနပ်း- ရက်ဒျားပါယို (မေတ္တာဒု
တွိုးဒျားပါယို)လွမ်း၊ ရက်ဒျားနီလိုမျှလွမ်း၊ လိုမျှလင်နပ်း၊ ရက်
တမ်း၊ မဉ်းထွာ နင်းနပ်းနပ်း ဟဲ့“ပရိမာဏံ - အခန်း အထွေအပ်း”
နပ်းသွ။ ။

ရက်ယင်ဟန်း ရက်တမ်းယင်ဟန်းယိုနပ်း မေတ္တာဒုတတွိုး
စွမ်းတမ်း၊ ရက်လိုလို(မေတ္တာဒုတွိုးလိုလို) တွမ်းရက်တခီးတခပ်
(မေတ္တာဒုတွိုး တခီးတခပ်) ယိုနီမျှနပ်း၊ ရက်လိုလိုနပ်းဟပ်၊ ရက်
တခီးတခပ်နပ်း ပေါးဟပ်တမ်းတင် သုမေတ္တာဒုယိုနပ်း ဖြေ့စွမ်းစွမ်း
သွေ့ အွဉ်းခန်း အွဉ်းထွေမွှန်း လိုးဒေါ့နင်းနပ်းသွ။ ။

တဖြာရက် တဖြာစင်၊ တဖြာသညင်၊ တဖြာလွှထီး
တွမ်းရိုးမွှန်း -

ကေသ္မိ (ဝါ) သတ္တေ အနဝသေသဖရဏဝသေန အပရိ-

မာဏံ (မေတ္တာယျံ မာနသံ) ဘာဝယေ ။ (သုတ္တနိပါတဋ္ဌ-၁၈၈)

ကေသ္မိ သတ္တေ - သတ္တဝါး တဖြာအလောင်း၊ အနဝသေ သဗရဏဝသေန- တထွောင်းမအဝ်းကိုင် နှေးတွမ်း ထာ၊ဖြေ့လို့ တင်၊ အပရိမာဏံ - အခန်းအထွေ့အိုင်ထဝ်း၊ မေတ္တာချုံ-မေတ္တာ ကရိုဒါ၊ မာနသံ - သ၊ကို၊ ဘာဝယေ - ပွါးဟးဆင်းဆင်း အဉ်းဒင်းဟးထွာထွာ တလီးတလျာ နှပ်၊သွ။ ။

“သတ္တဝါးတဖြာ အလောင်းငါမဉ်းတဲ့ တထွောင်းထွောင်း အဉ်းကိုင်မျှန်း၊ အခန်းအထွေ့အဉ်းမျှန်း၊ နှမ်းတဟးလုမ်း အဉ်းကုမ်း မေတ္တာ၊ ဖြေ့ဟးလီလီ၊ ကီလထွေစေး” အဋ္ဌကထာ၊ ဧဝံနယံ ဖေးနှင်းနှပ်၊သွ။ ။

“နှမ်းတဟးလုမ်း” ကရိုနောင်၊ -

ဥပမာ၊ ပါးတဖြာနှပ် ရှိ- “နားခူးဟး တီးပေါက်ငါတဲ့ မွေးလဲဉ်းချား၊ ခင်းဖါးနှပ် ထုမ်းဟးတင်းတဲ့ယင်း၊ လွှေဟေးနှင်းနှပ်” ပထမတဖြာနှပ် အရိုးနှင်းနှပ် ။

ဒုတိယတဖြာနှပ် - “ယွေ့ တီးပေါက် ခူးဟုင်း၊ ဟွေ့ ခင်းဖါး - ထုမ်းဟုင်း” အရိုးနှင်းနှပ် ။

တတိယတဖြာနှပ် - “ခူးတီးပေါက်ယိုလုင်း၊ က၊ဆင်းယို လုင်း၊ ထုမ်းခင်းဖါးယိုလုင်း” အရိုးနှင်းနှပ် ။

စတုတ္ထတဖြာနှပ် - “ခူးတီးပေါက်၊ က၊ဆင်း၊ ကွဉ်ကွဉ်၊ ထုမ်းခင်းဖါးယိုဟုင်း” အရိုးနှင်းနှပ် ။

လိုဝင်လစ်ယို သုကိုမေတ္တာအလှ ကျွင်းဒါးပါ တဖြာ
 နှစ်၊ ပထမတဖြာနှစ်၊ ခြိုင်းဖေးချား အကတူးလွှမ်း၊ နမ်းတဟးစွမ်း
 တင်း၊ ဒုတိယတဖြာတဲ့ ခြိုင်းဖေးအကတူးတွင်း ခင်းလွှမ်း၊ တတိယ
 တဖြာတဲ့ ခြိုင်းဖေးချား အကတူး ဟို့၊ တွင်းခင်းလွှမ်း၊ နမ်းတဟး
 စွမ်းလိုတင်းတင် “အနဝသေသ ဖရဏဝသေန” မွေးတင်း အခန်း
 အထွေ့အင်းတင် “အပရိမာဏံ” မွေးတောင်း ။

သုမေတ္တာယိုနှစ် - အဦးမျိုး အခန်းအထွေ့၊ အဦးမျိုး
 အကျိုးအခပ်၊ ဖြေ့လီလီ ပသာတိုးတိုး၊ အဦးဒင်းလွေ့ စွမ်းစွမ်းဟး
 အကျောင်၊ ဖေးနေးကသေနားတင် ဥပမားနယ်ဟး နှိုင်းယိုသွ။ ။

မာတာ ယထာ နိယံပုတ္တ - တရာယိုတပုဒ် အဓိပ္ပါယ်
 အချုတ်နှစ်၊ “ခွိုင်းကားတင် သတ္တဝါး ကားကအင်းယိုနှစ်၊ ရက်ဟး
 သေးသေး ပီခိုင်းမျိုးကရက် ပိုပေးနှစ်၊ နော ” အဓိပ္ပါယ် ရှိုးနှိုင်းနှစ်၊
 သွ။ ။

ထွားနှိုင်းသွေ့ မျိုးမေတ္တာ ကဗျာ

- * နှိုင်းမျိုးရက်ပို - သုကို ဗွန်ချား
- သတ္တဝါးတန်ပေး - ဝွေးနေးအာဖြာ
- ယိုမွေ့နှစ်၊မွေ့ - အဦးထွေ့ခွမ်ချား
- ရက်လို့ချား - ချမ်းသာ၊ ယံကထွာ ။

* * * * *

(၅၄)

မေတ္တာတရား

(၁၀) မေတ္တဉ္စ သဗ္ဗလောကသ္မိံ ၊
မာနသံ ဘာဝယေ အပရိမာဏံ ။
ဥဒ္ဓိံ အစော စ တိရိယဉ္စ ၊
အသမ္မာဓံ အဝေရံ မသမတ္တံ ။

(၁၀) အနက် -

ဥဒ္ဓိံစ - အရန်းကီလောက အရူပဘဝကိုတဲ့နင်၊ အစော
စ - အရန်းလလောက ကာမဘဝကိုတဲ့နင်၊ တိရိယံစ - အရန်း
ထဝ ရူပလောကကိုတဲ့နင်၊ သဗ္ဗလောကသ္မိံ - လောကကားက
အင်းအကို၊ အသမ္မာဓံ - မေတ္တာခင်းလမ်း ဖေးနေးကတွမ်းအဲဉ်း
နှောင်၊ မြိုန်းချွမ်းယို၊ (တနယံ - အသမ္မာဓံ - ချိုးဘွဲးလောက
ဘဝဖွစ်ဖဲစ်၊ ဖေးနေး မေတ္တာကတွိုးစွစ်စဲစ်လို့ယို) အဝေရံ-သ၊
လျားသ၊ထန်း ဒေါသရန်းနင်းကို ဖေးနေးကတွာသော့လ၊မြိုန်းချွမ်းယို၊
အတ္တံ - ကောလွ၊ထီးဆော့မဲ့ ရန်းအထန်းဖွဲးတဲ့ ဖေးနေးကတွမ်း
အင်းနှောင်၊မြိုန်းချွမ်းယို၊ ဘာဝယေ - ချိုးချိုးယွိုင်းယွိုင်း သျှပ်ခွိုင်းငါငါ
အွဉ်းထွာတလီး တလျာသော့၊ အပရိမာဏံ - အခန်း အထော့
အဉ်ထင်း၊ မာနသံမေတ္တံ - သ၊မေတ္တာယိုနော ။

(၁၀) ပြန်ပအိုဝ်း -

မေတ္တာ ဖေးနေး ကတွိုးစွစ်စဲစ်လွေ့လို့ အပါယ်ခမ်း
လိုခမ်း လူခမ်း ပြဟွားခမ်းဖုံး အကိုတဲ့နင်၊ သ၊လျား သ၊ထန်း

ဖေးနေး ကတွမ်းအဝံးလှိုင်းခွမ် တလင်းလင်းတဲ့နပ်၊ ကောလွှထီး
သား ပြားဆားတန်ပေး ယံဖေးကတွမ်းအဝံးလှိုင်းခွမ် တဖြာဖြာတဲ့
နပ်၊ ချိုးချိုးပျိုင်းပျိုင်း၊ သွပ်ဆွိုင်းငါငါ အဦးထွာသေးသေးလွေ၊
သော့ သ၊မေတ္တာယိုနော ။

(၁၀) အဓိပ္ပါယ်

“ဥဒ္ဓံ”အလ - ထူးဗား အရူပ (ဗြဟ္မာဒုတိယ)

“အဓော”အလ - ထူးဗား ကာမ(အပါယ်-လူ့လိုဒုတိယ)

“တိရိယံ”အလ - ထူးဗား ရူပ (ဗြဟ္မာဒုတိယ)

“အသမ္မာဓံ”ကရိုနပ်၊ “ခင်းလမ်းဖေးနေး ကတွမ်းအဲဦးခွမ်း
တဝံး” အဓိပ္ပါယ် လူ့နင်းနပ်၊သွ။ ။

ခါးလားမေတ္တာအား ကတလာ၊ ခါးလားသမားမိ ကထွာ၊
ခါးလားသ၊ကစူနပ်၊ မေတ္တာတစွမ်းနှောင်လို့တဝံး စွမ်းဖြာဖြာ၊
စွမ်းရပ်ရပ်၊ စွမ်းခမ်းခမ်း၊ စွမ်းဘွဲ့ဘွဲ့၊ မေတ္တာကတိလွေနှောင်၊
အရပ်နပ်၊ ဆေးပေး၊ အဲဦးပေးလွှမ်း၊ ယိုနပ်နပ်၊ ဟဲ့၊ “သမ္မာဓံ-
ခင်းလမ်းအဲဦး” နပ်၊ထွ။ ။

မေတ္တာအား ကထင်းတလာ၊ သမားမိ ကထင်းထွာ၊
သ၊ကထင်းစူမွေးနပ်၊ သ၊မေတ္တာယို အဦးစွေလွေမဲ့ကို (သ၊ယူး
လွေမဲ့ကို)တဲ့ တွိုးလို့၊ ဖြောင်လို့၊ စွမ်းနှောင်လို့၊ စွမ်းဖြာဖြာ၊
အလောင်း၊ စွမ်းရပ်ရပ်၊ စွမ်းခမ်းခမ်း၊ စွမ်းဘွဲ့ဘွဲ့ကိုတင် ထွာ
“အသမ္မာဓံ - ခင်းလမ်းအဲဦးတဝံး” နပ်၊သွ။ ။

မင်းဒေါ်မင်းယုယုနော်၊ မေတ္တာဒုတိယနော် ကမ္ဘာလုံးလုံးစွန်းစွန်း
နော် (မေတ္တာဒုတိယအရမ်းနော်)နော်၊ ပွားပွားပွားပွားမေတ္တာဒု
တိယလုံးလုံး၊ နှင်းနှင်းသွေ။ ။

“အဝေရ” ကရိုနော် - “ရန်းအဲဉ်ထင်း” အမိပွားယုလ၊
နှင်းနှင်းသွေ။ ။

“ရန်း” ကရိုနော် - မေတ္တာဒုတိယ၊ ဒေါသနင်းကို နှင်းသွေ။ ။

အင်းပွားမေတ္တာဒုတိယ၊ လောလောယုလ၊ ထားသလျား
ခရားတင် ဒေါသထွာ၊ ပေါ်ဒေါသထွာတဲ့ မေတ္တာဒုတိယလုံးတင်းဒွမ်း၊
ယုနော်နော်၊ ဟဲ့၊ “ဝေရ - ရန်းသူးနင်းကိုအင်း” ။

ကထင်းပွားမေတ္တာဒုတိယ၊ ကထင်းပွားအာအာ မေတ္တာဒုတိယ
သလွေလွေ (သမားမိ အားတလာလွေ)တွေ၊ သမေတ္တာဒုတိယ
ဒုတိယ တလီးတလျာ၊ ဒေါသထွာသောလုံးတင်း၊ ယုနော်၊ ဟဲ့၊ “အဝေ
ရ - ရန်းသူးနင်းကိုအဲဉ်ထင်း” ရှိနှင်းနှင်းသွေ။ ။

မင်းဒေါ်မင်းယုယုနော်၊ သမားမိ မေတ္တာဒုတိယ၊ ဒေါသမေ
နော် ကမ္ဘာလုံးအင်းလုံး၊ ရှင်းရှင်းသွေ၊ သမေတ္တာဒုတိယ ကလျားဒေါသ
နော် (မေတ္တာဒုတိယလုံးလုံး အရမ်းနှင်းနှင်း) ပွားပွားပွားပွား၊ အင်းထွာ
လောလောသောလော၊ မေတ္တာဒုတိယ၊ ရက်သောသောလောလော၊ သတ္တဝါသီး
ဖုံး အင်းလုံးရှိ၊ နှင်းနှင်းသွေ။ ။

“အသပတ္တ” ကရိုနော် - “ရန်းသူးအထန်း အဲဉ်ထင်း”
အမိပွားယုလ၊ နှင်းနှင်းသွေ။ ။

“ရန်သူအထိန်း”ကရို၊နဝ်၊ ကောလ္လ၊ထီးသား၊ ကော
ဆော့မဲ့သား၊ ကောသ၊လျားသား၊ ကောမဉ်ယားသား စတင်
စားနပ်၊ဖုံးသွ။

ပေါးနီတအွဉ်းတဝ်း မေတ္တာဒုတိယလောင်းတဲ့ နီလောင်းတဲ့
ဝင်၊တအွဉ်းတဝ်းမေတ္တာဒု၊ (ပေါးနီတရက်တဝ်းဝင်၊တဲ့ ဝင်၊တရက်
တဝ်းနီ) နဝ်၊သွ။ ။

လို၊ကပွါ၊မေတ္တာဒု လို၊ကရက်ဒါးဝင်၊နဝ်၊ လို၊ဖုံးတဲ့ရက်၊
လူ၊ဖုံးတဲ့ရက်ဝွေ၊ ကွပ်လို၊ရက် လူ၊ရက်ခင်းနဝ်၊တင် ဝွေ၊နဝ်၊နဝ်၊
ကောလ္လ၊ထီးသား၊ ကောဆော့မဲ့သား၊ ကောသ၊လျားသား၊ ကော
မဉ်ယားသား စတင် ရန်သူအထိန်းခင်းနဝ်၊ အဲဉ်ထဝ်း၊ နောင်၊နဝ်၊
ဟဲ့၊ “အသပတ္တံ - ရန်သူအထိန်းအဲဉ်ထဝ်း” နဝ်၊သွ။ ။

“မဉ်ဒေါ၊ဗားယို၊ယို၊နဝ်၊ ကောလ္လ၊ထီးသား အဲဉ်ထဝ်းဖြီးဖြီး၊
ကောလ္လ၊ထီးသား အဲဉ်ထဝ်းတဖြာ၊ဖြာ၊ ဖေးနေးကလဲင်၊ထွာစွဉ်းခင်း
နဝ်၊ (ဖေးကတို၊လ၊စွဉ်း အရန်းနဝ်၊)နဝ်၊ ကျို၊စာ၊ ပွါ၊လွေ၊သေးသေး
သေ့၊ မေတ္တာဒု” အဝ်းလို၊ရို၊ ခင်းနဝ်၊သွ။ ။

မေတ္တာဒုတိယ၊လို့ ကဗျာ

- * ခွါင်းကားလောက - ဘဝသံဃား
- ကအဝ်းအုံဒါး - သတ္တဝါးအာဖြာ၊
- ချမ်၊သားယံထွာ - ပသာမေတ္တာဒု
- အကို , ထန် - ကင်၊ရန်၊ ရက်သားအာ ။

* * * * *

(၅၈)

မေတ္တာတရား

(၁၁) တိဋ္ဌံ စရံ နိဿိန္ဒောဝံ ၊
သယာနော ယာဝတာ'ဿ ဝိတမိဒ္ဓေါ ။
ဧတံ သတိံ အဓိဋ္ဌေယျ ၊
ဗြဟ္မံမေတံ ဝိဟာရံ' မိမ မာဟု ။

(၁၁) အနက် -

ယာဝတာ - အချိန်မဲ့တရား၊ အဿ - ထွာဒုား၊
ဝိတမိဒ္ဓေါ - တခေင်းတရား၊ တာဝတာ - အချိန်တရား၊
လုမ်းလုမ်း၊ တိဋ္ဌဝါ - အင်းအုံထိုင်းတွင်း တရား၊ စရံဝါ -
အင်းလွေတွင်း တရား၊ နိဿိန္ဒောဝါ - အင်းအုံလင်းတွင်းတရား၊
သယာနောဝါ - အင်းပင်းတလွှာတွင်း တရား၊ ဧတံ
သတိံ - ယူးလ၊မေတ္တာ သတိတဗျာယ်နိရ၊ အဓိဋ္ဌေယျ- ဟင်
ဆိုတယ်၊ တဉ်းတဉ်းချီးဒုားသွ။ ။

ဣဓ - သားသနားတော့ အကိုယို၊ ဧတံ - ထားအုံတွင်း
မေတ္တာ နှင်းနှင်းနှင်း၊ ဝိဟာရံ - ထွာထားအုံ၊ ဗြဟ္မံ - ထူးမျတ်၊
ဗုဒ္ဓါ - နိဗ္ဗာန်တရားသီးဖုံးနှင်း၊ အာဟု - ဟော်၊ခါလွ နှင်းနှင်းသွ။ ။

(၁၁) ပြန်ပအိုင်း -

တလ၊မဉ်ပင်းတရားချိန်းထား တချိန်လုမ်းလုမ်းကိုနောင်၊
အင်းအုံထိုင်းတွင်း တရား၊ အင်းလွေတွင်း တရား၊ အင်းအုံ
လင်းတွင်း တရား၊ အင်းပင်းတလွှာတွင်း တရား၊ အွဉ်း
သတိဟင်ဟင် အုံသွေတွင်းမေတ္တာနော ။

သားသနားတော့အကိုယို ထားအုံတွမ်း မေတ္တာနဲ့နင်းနပ်၊
ထွာထားအုံမျတ်၊ နီဗွေးဘုရားသီး ဟော်၊ခါးလွ နင်းနပ်သွ။ ။

(၁၁) အဓိပ္ပါယ်

တိဋ္ဌိ - အုံထွိုင်း ၊

စရံ - လွေ ၊

နိသိန္ဓော - အုံလင်း ၊

သယာနော - ဗေင်း (တလွှာ) ၊ ယိုလစ်၊ပါးနပ်၊
ဟဲ့“ကူရိယားပုထ် လစ်၊ပါး”နပ်သွ။ ။

ပွါးမေတ္တာဒုတိယယိုနောင် -

ယာဝတာ’သ ဝိဂတမိဒ္ဓေါ - တခေင်းတမ်းထား ခါးလား
ကမဉ်ဗေင်းထား တချိန်လုမ်းလုမ်းနပ်၊ ။

တိဋ္ဌိဝါ ဧတံ သတိ အဓိဋ္ဌေယျ - အမ်းအုံထွိုင်းတွင်းတဲ့
အွဉ်းသတိ၊ဟပ်ဟပ် ပွါးမေတ္တာ လေးချား၊ ဟပ်ပွါးချား၊ ပသာသွေ့
မေတ္တာနော ။

စရံဝါ ဧတံ သတိ အဓိဋ္ဌေယျ - အောင်းလွေတွင်းတဲ့
အွဉ်းသတိ၊ဟပ်ဟပ် ပွါးမေတ္တာ လေးချား၊ ဟပ်ပွါးချား၊ ပသာသွေ့
မေတ္တာနော ။

နိသိန္ဓောဝါ ဧတံ သတိ အဓိဋ္ဌေယျ - အမ်းအုံလင်းတွင်းတဲ့
အွဉ်းသတိ၊ဟပ်ဟပ် ပွါးမေတ္တာ လေးချား၊ ဟပ်ပွါးချား၊ ပသာသွေ့
မေတ္တာနော ။

သယာနောဝါ ဧတံ သတိံ အဓိဋ္ဌေယျ - အဝိဇ္ဇာပင်း
တလွှာတွင်းတဲ့ အွဉ်းသတိဟပ်ဟပ် ပွါမေတ္တာ လေးချား၊ ဟပ်ပွါ
ချား၊ ပယာသေ့ မေတ္တာနော ။

လင်္ကာ * ထိုင်း လွေ အံလင်၊
ပင်းတွင်းချိန်းခါး ပွါမေတ္တာ ၊
ဒါးချား တောင်တောင်နော။

ဧတံ ဝိဟာရံ - အဝိဇ္ဇာပင်းမေတ္တာစုံစုံ၊ အံတွင်းမေတ္တာခွ၊
ခွ၊ နှိုင်းနှိုင်းနပ် ။

အာဟုဗြဟ္မံ - ပွေးဘုရားသီး ဟဲ့ ထားအံ့မျတ်နှင်းသွ။
“ဗြဟ္မံ - မျတ်” ကရိုက် အံ့အဝိဇ္ဇာပင်း မေတ္တာတရားနပ်၊
အပစ်ကင်ညှာဟပ်ငါးတင် “ဗြဟ္မံ - မျတ်” ရှိဟေးနှိုင်းနှိုင်းသွ။
အံ့အဝိဇ္ဇာပင်း လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ၊ မာန စတင်
နှိုင်းနှိုင်းနပ်၊ အပစ်တကင်တင်းတင် “အဗြဟ္မံ ဝိဟာရ- ထားအံ့
မျတ်တင်း” ရှိဟေးနှိုင်းနှိုင်းသွ။ ။

“အံ့တွင်းမေတ္တာ မျတ်ဟပ်ငါး” ကဗျာ

ထိုင်းလွေပင်းလင် - အတွင်းချိန်းခါး
အွဉ်းသတိချား - မေတ္တာထွာပွါ၊
နှိုင်းနှိုင်းအံ့ - ခွစုံဟောင်းငါး
ထားအံ့မျတ် - သမာတိ စင်ကြောင်းဗွာ ။

* * * * *

(၁၂) ဒိဋ္ဌိ အနုပဋ္ဌမ္မံ ၊
သီလဝါ ဒဿနေန သမ္ပန္နော ။
ကာမေသု ဝိနေယျ ဂေဝံ ၊
န ဟိ ဇာတု'ဂ္ဂဗ္ဗသေယျ ပုနရေတိ ။

(၁၂) အနက် -

သော - မေတ္တာသား ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ယောက်၊ ဒိဋ္ဌိ - ထာယျမား (အတ္တဒိဋ္ဌိ) ယိတဲ့၊ အနုပဋ္ဌမ္မ - တတ္ထိစပ်တမ်းခွဲမိတင်၊ သီလဝါ - လောကုတ္တရာသီလတဲ့ အင်းတွေ၊ သမ္ပန္နော ဒဿနေန - ဗွေကုမ်း တွမ်းမက်ဉာဏ်နှစ်ယောက်၊ ကာမေသု - ဝတ္ထုအားရှုံး ကာမဂ္ဂုဏ်းဖုံး အလောင်း၊ ဂေဝံ - ထာမက်တထွေ လောဘဖွဲ့ယို၊ ဝိနေယျ - ပယ်ကြောင်းထိုးထွေ၊ ပုန - ဆိုင်းချာတလင်း၊ နတေ - တအီးတိုးဟားခွဲမိ၊ ဂဗ္ဘသေယျ - အုံထင်းသန္ဓေ၊ မွိုးမွေးဟို့ကိုသူ၊ ဇာတု - ချားရင်းသွေ။

(၁၂) ပြန်ပအိုင်း -

မေတ္တာသား ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ယောက်၊ ထာယျမား (အတ္တဒိဋ္ဌိ) အဲဉ်ထမ်းခွဲမိ၊ လောကုတ္တရာ သီလအင်းတင် လမက်ဉာဏ်နှစ်ယောက်၊ ဝတ္ထုအားရှုံး ကာမဂ္ဂုဏ်းဖုံးအလောင်း ပယ်ကြောင်းထိုးထွေ ထာမက် တထွေလောဘဖွဲ့ထွေ၊ ဆိုင်းချာတကို သင်အံ့ဟားတမ်းခွဲမိ သန္ဓေ၊ မွိုးမွေးဟို့ကိုသူ၊ ချားရင်း နှစ်သွေ။

(၁၂) အဓိပ္ပါယ်

မေတ္တာသားနှင့် မေတ္တာသမထဘားဝနာယို မာစွဉ်းချား အခင်းကန် (အခေးခံ)ထွူတင် အားထွတ်တရား မာသွပ်ထင်း တော ဝိပဿနာတွေ့ လမင်လဖိုလ်း၊ ထာပွိုးလောဘ ပယ်လို လစွဉ်းနပ်မ၊ ထန်းလဝဋ်မေး အံဗားဒွါမ်သန္ဓေနှင့်သွ။

နီဗ္ဗေဒရာနပ်၊ ဟော်နယ်မေတ္တာ ဘားဝနာ (မေတ္တာပွါ ပွိုးပွါနယ်)ထွူတင် ထွဉ်းစပ်လွေတော ဝိပဿနာ ဘားဝနာ၊ မာပါ ဝိပဿနာမ၊ ထာယူးမား (အတ္တဒိဋ္ဌိ/သက္ကာယဒိဋ္ဌိ)စင်ထို၊ ထာယူးမား စင်ထိုမ၊ လမင်ဉာဏ်း၊ လမင်ဉာဏ်းမ၊ ခြစ်ထန်း ထိုလ လောဘတဏှာ၊ သမုဒယသစ္စာ လိုထိုမ၊ ထန်းလဝဋ်မေး အံဗားဒွါမ်သန္ဓေ၊ အံဗားဒွါမ်သန္ဓေမ၊ ဖြားဗားဒွါမ်၊ ဆာဗားဒွါမ်၊ သီဗားဒွါမ်၊ လသုခ စစ်မန်း၊ နီဗ္ဗာန်ချမ်းသာနှင့်သွ။

ကွပ်နပ်မ၊ မေတ္တာဘားဝနာယိုတဲ့ ကျိုးစာပွါသွေ့၊ အင်းမေတ္တာ ဘားဝနာယို စပ်လွေတောသွေ့ ဝိပဿနာ ဘားဝနာ၊ ဖေးနေးကလန္တောင်စွဉ်း အရဟတ္တမင်ဖိုလ်း၊ ဖေးကတို့န ကောင်စွဉ်း ရဟန္တာအရန်း၊ ဖေးကလွစ်အံခန်း သန္ဓေနှင့် ကျိုးစာ မွေးမွေးသွေ့ အကျောင် အဆိုင်သွတ်အနေး နယ်ထွဉ်းဖေးတွမ်း “ဒိဋ္ဌိ အနုပဂ္ဂမ္ဘ” တရားယို တပွတ်နပ်သွ။

“လွစ်သန္ဓေ ဝဋ်မေးဖေ” ကဗျာ

- * အဝ်းမေတ္တာစပ် - ဝိပဿနာ
ယူမားစင်လ - လောဘကင်ညာ
မဂ်ဖိုလ်းလပါ - သွပ်ထွာ ရဟန္တာ
လွစ်သန္ဓေ - ဝဋ်မေး ဖေထွူငါ ။
- * နီဖုံးယိုလဲ - စင်းစွဲဟပ်ယူ
လောဘထွို့ငင်း - ဆင်းဆင်းထွာစူ
ကျိတ်ဖြားဆာသီ - မဲ့ထီလင်းဟူ
ကျိုမွေးခန်း - ဝဋ်စန်း ယံလို့ထွူ ။

မေတ္တာ ၄-ပါး

- ၁။ အဝေရာ ဟောန္တ - ဘေးရန်ဒုက္ခ ကင်လွသွော့နော။
၂။ အဗျာပဇ္ဇာ ဟောန္တ - သုတ္တဒုက္ခ ကင်လွသွော့နော။
၃။ အနိဃာ ဟောန္တ - နမ်းထာဒုက္ခ ကင်လွသွော့နော။
၄။ သုခိအတ္တာနံ ပရိဟရန္တ - ချမ်းသာသမ်းထွာ လွှဲနမ်း
ဗွာသွော့နော။

အနာမိသပုဂ္ဂိုလ် ၅-မျိုး

- ၁။ သဗ္ဗေ သတ္တာ - သတ္တဝါး ကားကအဝ်းဖုံးနပ် -
၂။ သဗ္ဗေ ပါဏာ - သတ္တဝါး သးသား ကားကအဝ်းဖုံးနပ် -
၃။ သဗ္ဗေ ဘူတာ - ခန္ဓာစင်းသား ကားကအဝ်းဖုံးနပ် -

- ၄။ သဗ္ဗေ ပုဂ္ဂလာ - ပုဂ္ဂိုလ်း ကားကအင်းဖုံးနင်း -
 ၅။ သဗ္ဗေ အတ္တာဘဝ ပရိယာပန္နာ - ခန္ဓာနမ်းသား ကားက
 အင်းဖုံးနင်း -
 “အနောဓိသ” ကရိုးနင်း - တဗက်နေးတင်း ပါယိုပါးနင်း
 နင်း ဟဲ့ “ အနောဓိသ ” နင်းသွ။ ။

ဩဇာသ ပုဂ္ဂိုလ်း ၇-မျိုး

- ၁။ သဗ္ဗေ ဣတ္ထိယော - ချိုင်းကား အမူးဖုံးနင်း -
 ၂။ သဗ္ဗေ ပုရိသာ - ချိုင်းကား အခိုဖုံးနင်း -
 ၃။ သဗ္ဗေ အရိယာ - ချိုင်းကား အရိယာပုဂ္ဂိုလ်းဖုံးနင်း -
 ၄။ သဗ္ဗေ အနရိယာ - ချိုင်းကား ပုထုဇဉ်းပုဂ္ဂိုလ်းဖုံးနင်း -
 ၅။ သဗ္ဗေ ဒေဝါ - ချိုင်းကား လူ၊ ဗျဟ္တာဖုံးနင်း -
 ၆။ သဗ္ဗေ မနုဿာ - ချိုင်းကားလိုဖုံးနင်း -
 ၇။ သဗ္ဗေ ဝိနိပါတိကာ - ချိုင်းကား အပါယ်းဘုံသားဖုံးနင်း-
 (ငါးရဲင်း၊ တိရစ္ဆာန်၊ ပိတ္တာ၊ အသူးရကာယ၊ အပါယ်း
 လစ်ဘုံသား)

“ဩဇာသ” ကရိုးနောင်း - ဗက်နေး ပါယိုပါးနင်းနင်း ဟဲ့
 “ဩဇာသ” နင်းသွ။ ။

အနောဓိသ ၅-မျိုး၊ ဩဇာသ ၇-မျိုး၊ စုစုခြင်း ပုဂ္ဂိုလ်းထွာ-
 ၁၂-မျိုး၊ တမျိုးမျိုးနင်း အွဉ်းတွယ်စပ်ဖေးဟးတွမ်း မေတ္တာ ၄-
 မျိုး (သောဒနော - လစ်လဲင်း) ။

ဥပမာ

၁။ သဗ္ဗေ သတ္တာ -

အဝေရာ ဟောန္တု ၊
အဗျာပဇ္ဇာ ဟောန္တု ၊
အနိဿာ ဟောန္တု ၊
သုခိအတ္တာနံ ပရိဟရန္တု ။

၁။ သတ္တာ၊ ကားကအင်းပုံးနပ် -

ဘေရန်ဒုက္ခ ကင်လွသွေ့နော ၊
သုတ္တံဒုက္ခ ကင်လွသွေ့နော ၊
နိမိတ္တဒုက္ခ ကင်လွသွေ့နော ၊
ချမ်းသာသမ်းထွာ လွှဲနိမိတ္တသွေ့နော ။

(တောဝိသေ၊ ➤ အင်းကဲ့င် အလင်တဲ့ အွင်းတွယ်ဖေးဗား
“သွေ့နော” ၄ - လဲင်း နိုင်းနပ်သွေ့။)

ထွာအနယ်၊ ၄၈-နယ်၊ အနောမိသ၊ ဩဓိသပုဂ္ဂိုလ်း
၁၂-မျိုးကိုနပ်၊ တမျိုးတမျိုး ပွါမေတ္တာ၊ ၄-မျိုး ၄-မျိုးတင် (၁၂×
၄) ထွာမေတ္တာနယ်၊ = ၄၈-နယ်၊ နပ်သွေ့။

အရပ် ဖွဲ့(၁၀) ပျို့အိမေတ္တာ

- ၁။ ပုရတ္ထိမာယ ဒိသာယ - ကအံဒါး ဆဲးကွဉ်းဖွဲး ၊
 ၂။ ပုရတ္ထိမာယ အနုဒိသာယ - ကအံဒါး ဆဲးကွဉ်းနပ်ဖွဲး ၊
 ၃။ ဒက္ခိဏာယ ဒိသာယ - ကအံဒါး ဆဲးနပ်ဖွဲး ၊
 ၄။ ဒက္ခိဏာယ အနုဒိသာယ - ကအံဒါး ဆဲးတို့၊နပ်ဖွဲး ၊
 ၅။ ပစ္ဆိမာယ ဒိသာယ - ကအံဒါး ဆဲးတို့၊ဖွဲး ၊
 ၆။ ပစ္ဆိမာယ အနုဒိသာယ - ကအံဒါး ဆဲးတို့၊ထင်ဖွဲး ၊
 ၇။ ဥတ္တရာယ ဒိသာယ - ကအံဒါး ဆဲးထင်ဖွဲး ၊
 ၈။ ဥတ္တရာယ အနုဒိသာယ - ကအံဒါး ဆဲးကွဉ်းထင်ဖွဲး ၊
 ၉။ ဥပရိမာယ ဒိသာယ - ကအံဒါး ဆဲးကီဖွဲး ၊
 ၁၀။ ဟေဠိမာယ ဒိသာယ - ကအံဒါး ဆဲးလဲဖွဲး ။

ထူးမေတ္တာ ၄-ပါး၊ အနောဓိသ၊ ဩဓိသပုဂ္ဂိုလ်း တွမ်း
 အဖွဲ့တစ်ဆီယို အွဉ်းတွယ်းဟူးယင်းလိုဝင်နပ်သွေ။

ဥပမာ

- ၁။ ပုရတ္ထိမာယ ဒိသာယ -
 သဗ္ဗေ သတ္တာ
 အဝေရာ ဟောန္တု ၊
 အဗျာပဇ္ဇာ ဟောန္တု ၊
 အနီဃာ ဟောန္တု ၊
 သုခိအတ္တာနံ ပရိဟရန္တု ။

၁။ ကအံ့ဒါး ဆကွဉ်းဖွဲး

သတ္တဝါး ကားကအံးဖုံးနပ်-
ဘောရန်ဒုက္ခ ကင်လွသွော့နော ၊
သထာဒုက္ခ ကင်လွသွော့နော ၊
နမ်းထာဒုက္ခ ကင်လွသွော့နော ၊
ချမ်းသာသမ်းထွာ လျှူးနမ်းဗွာသွော့နော။

အောင်းကိုင်အလင်တဲ့ အွဉ်းတွယ်လွေဟး နှင်းယိုတင်
(၄×၁၂=၄၈ ၊ ၄၈×၁၀=၄၈၀) ၄၈ - အလင်းတဆီ၊ ထွာ ၄၈၀-
နပ်သွ။

အထူး ၄၈-တွမ်း ၄၈၀-ယို မဉ်းအွဉ်းစုခြဉ်းနပ် ထွာခန်း
မေတ္တာ (၅၂၈) နပ်သွ။

မေတ္တာပေါင် အံး (၅၂၈)မွေးတမ်း၊ ပွါမေတ္တာ အနယ်
ပေါင် အံး (၅၂၈) နှင်းနပ်ချားသွ။

တောင်ခါ ➤ မေတ္တာ ပွါနယ်ယိုအတိုင်း ပွါပါဠိ
နေးတဲ့လ၊ ပွါနေး နီငမ်း နီဘာသာ
တဲ့လချား မဉ်းတမ်းနယ်လို့လို့တဲ့ အာငါး၊ အီးသွဉ်နယ်ဖေးချား
ဗဟိုသွဉ်တန်၊ နေနေတင် ယိုနပ် တမ်းနယ်ဥပမား တဟး တဟး
လျှမ်း၊ မီးမဉ်သေအလှိုင်းတဲ့ ရီသွော့ ဝင်ကသေနားသားနပ်နော။

* * * * *

(၆၈)

မေတ္တာတရား

ငေါင်းရီလွှဲခန့်

- ၁။ မေတ္တာ အဓိပ္ပါယ်နက် ကျုံးစွဲတမ်းဖေးထွေတင်၊ မေတ္တာ တရားနမ်းနမ်းနောင်၊ ထူးဟား ပရမတ္ထတရား အပါမဲ့၊ ဟောင်း။
- ၂။ မေတ္တာ ၃-မျိုးနက် တမ်းနယ်ထွေတင်၊ အစတမျိုး ကထွာ ပွားနောင်၊ သျှင်နယ်ဖေးမွှိုင် တွမ်းတဖြာ၊ မွိုးမွေး ကမားဖေး ပိုအတွက်နက်မွှိုင်။
- ၃။ တမ်းနယ် “ပရိတ်” အဓိပ္ပါယ်နက်ထွေတင်၊ ပရိတ်ကော နားအင်္ဂါ၊ ၃-ပါးနက်တဲ့ တမ်းနယ်ဖေးနေး ကဗျာမွှိုင်။
- ၄။ မေတ္တာအကျိုး ၁၁-မျိုးနက် တမ်းနယ်ဖေးလို့လို့မွှိုင်။
- ၅။ မေတ္တာ ပုဗ္ဗဘာဂ ပဋိပဒါ = (ခါးလားမေတ္တာ ကျင့်ရီးဟား) ၁၅-ပါး အကို အထူး ၅-ပါးနက် တမ်းဖေး ပါဠိတွမ်း ပအိုဝ်း နီဘားသားလှဲင်း။

- ၆။ သဗ္ဗေ သတ္တာ သုခိနော ဟောန္တု ၊
ခေမိနော ဟောန္တု ၊ သုခိတတ္တာ ဟောန္တု ၊
ငေါင်းပါဠိယို ပြန့်ပအိုဝ်းဖေးမြိုင်။
- ၇။ မာတာ ယထာ နိယံပုတ္တ - ဂါးထားယိုတပျတ်နောင်၊
ပြန့်ပအိုဝ်းဖေးမြိုင်။
- ၈။ မေတ္တဉ္စ သဗ္ဗလောကသ္မိ - ဂါးထားကို ကပါသော့ဒါး
(က) ဥဒ္ဓံ (ခ) အစောစ (ဂ) တိရိယဉ္စ
(ဃ) အဝေရ (င) အသပတ္တ - အလးဖုံးနောင်၊
တဲမ်းနယ်လို့လို့မြိုင်။
- ၉။ အံအောင်တွမ်း မေတ္တာနော်၊ ဟဲ့ဟဲ့ ထာအံအမျိုမဲ့င်၊
ထောက်နယ်ပါ ပါဠိနော။
- ၁၀။ မေတ္တာဒု ၄-ပါးနောင်၊ ပါဠိတွမ်း ပအိုဝ်း ထေနယ်ဖေး
နီဘားသားမြိုင်။

* * * * *

ငေါင်းရီ အဖြေ

၁။ ကွပ်မျိုးရက်ပဲင်ဒါးနောင်မ၊ ဟဲ့ဗား“မေတ္တာ” နှ်သွ။
မေတ္တာတရားနမ်းနမ်းနှ်၊ ထူးဗား “အဒေါသ” (စေတ
သိက်) နှ်သွ။

၂။ မေတ္တာ ၃-မျိုး

၁။ ကာယကမ်း မေတ္တာ (နမ်းမေတ္တာ)

၂။ ဝစီကမ်း မေတ္တာ (ဖြောင်းမေတ္တာ)

၃။ မနော်ကမ်း မေတ္တာ (သမေတ္တာ)

တယံစွဉ်း ကအံသန္ဓေ၊ မြိုးဗွေးဆဲင်အီ၊ ခံသီစွဉ်းသက်၊
ပိုရက်လွူးလင်၊ ပေဉ်ဖင်လွမ်ဗီ၊ နွမ်းတရီဆီးအေး၊ မြိုးဗွေးမဒေါ၊
သော့တေ့စူထွား၊ အွဉ်းနဲဉ်းဗား ဖေးအံး၊ မြိုးဗွေး ကခံယပ်စတင်
နဲင်းနှ်ဖုံးနှ် - ထွာ “ကာယကမ်း မေတ္တာ” ဖုံးဒျားနှ်သွ။ ။

၃။ အရဲး‘အဖွေင်’ အဆောင်း (အကားအကွယ်) အမိပ္ပယ်း
လဲနဲင်းနှ်သွ။

ကေားနားလိုသား - ငတ်စားကင်ဗား

မိစ္ဆားမျိုးဟွေး - လွစ်မွေးလာလာ

ပရိတ်တံနိုး - ယွမ်းယိုကျိုးဒျား

ကေားကနား - အဂါး ယိုသွံပါး ။

- ၄။ ၁။ ဗေဒနာ၊ ချမ်းချမ်းသာသာ၊
၂။ မဲ့သေဗေဒနာ၊ ချမ်းချမ်းသာသာ၊
၃။ ဗေဒနာမင်း တကိုင်တမ်းထား၊
၄။ လိုသီးတဲ့ရက်၊
၅။ လူသီးတဲ့ရက်၊
၆။ လူသီး အင်းကုန်းဖေး၊
၇။ မေး၊ အစွဲ၊ လက်နက်၊ ချွင်းချွင်းတမ်း၊
၈။ သေတဲ့စွဲယို၊
၉။ မဲ့ငါးတံတေး၊
၁၀။ သီလိန်းလွှမ်းမားတမ်းထား၊
၁၁။ သီလိူ တွိုးထင်းမား ဗြဟ္မာဒေဝ။
- ၅။ သက္ကောစ အသေ - ဖေးကထွာမား လိုမားနှောင်းမား၊
ဥဇ္ဇေ အသေ - ဖေးကထွာမား လိုစွိုးစွင်းမား၊
သုဟုဇ္ဇေ အသေ - ဖေးကထွာမား လိုစွိုးစွင်းမွေးမား၊
သုဝဇ္ဇေ အသေ - ဖေးကထွာမား လိုနားငင်းမား၊
မုဒုဇ္ဇေ အသေ - ဖေးကထွာမား လိုပနဲဦးတဦးမား။
- ၆။ သဗ္ဗေ သက္ကော သုခိနော ဟောန္တု - ချွင်းကား သက္ကဝါးဖုံး
နဝ်၊ နမ်းသေချမ်းသာလွေသွေ့နော၊
ခေမိနော ဟောန္တု - ငိမ်းခွေးသားယားလွေသွေ့နော၊
သုခိတက္ကော ဟောန္တု - သေချမ်းသာလွေသွေ့နော။

(၇၂)

မေတ္တာဒုတိယ

၇။ ပိုသွီးယား အင်းတဖြာပေးဒုတိယတင် ကထာအမျိုးဗွေနှစ်၊
လင်းနေ့စဉ် တွမ်းသက် ရက်ခွမ်းပိုပေး နေတသေးသေး
နှစ်သွေ။

ယိုတဲ့ နှင်းနှစ်နေနေ၊ သတ္တဝါသီး ကားကအင်းအလောင်း
စွမ်းကြောင်းမေတ္တာ၊ ပြီးဟင်းဆင်းဆင်း အွင်းဒင်းဟေးထွာထွာတလီး
တလျာနှစ်သွေ။

- ၈။ (က) ဥဒ္ဒိ - အရူပ (ဗျဟ္မာ)ဘုံ၊ ၊
(ခ) အဓော - ကာမ (အပါယ်၊ လူ၊ လို၊)ဘုံ၊ ၊
(ဂ) တိရိယဉ္စ - ရူပ (ဗျဟ္မာ)ဘုံ၊ ၊
(ဃ) အဝေရ - ရန်သူနှစ်ကို ဒေါသ ၊
(င) အသပတ္တ - ရန်သူအထန်း ကောလွှာထီးသား
စတင်စားနှစ်ဖုံးသွေ။

၉။ အုံးအင်းတွမ်း မေတ္တာနှစ်၊ ဟဲ့ဟေး ထားအုံမျှတ်နှစ်သွေ။
ပါဠိထောက် = ဗြဟ္မ မေတံ ဝိဟာရ မိမောဟု ။

၁၀။ အဝေရာ ဟောန္တု - ဘေးရန်ဒုက္ခ ကင်းလွှဲသွေ့နော၊
အဗျာပဇ္ဇာ ဟောန္တု - သုက္ခဒုက္ခ ကင်းလွှဲသွေ့နော၊
အနိယာ ဟောန္တု - နှမ်းထားဒုက္ခ ကင်းလွှဲသွေ့နော၊
သုခိ အတ္တာနံ ပရိဟရန္တု - ချမ်းသာသမ်းထွာ လွှဲနှမ်းဟွာ
သွေ့နော။

* * * * *

ငြိမ်းချမ်းစိတ်

လောကကိုယ့် ထာမာအမျိုး ကမားချမ်းသာဝင်း၊ ထာမာ အမျိုးကမားငိမ်းခွေ သားယားဝင်းဖုံးနက်၊ ထာမာအမျိုးမဲ့တဲ့ ယောင်း ထွေတင်းမေတ္တာယုံ မေတ္တာယုံမ၊ အဟင်သွတ်၊ အတို့၊ ခြောင်သွတ်နက်သွေ။

ဖေးကထွာလ၊ ဘုရားနက်တဲ့ နေးထူးလွေဟး မေတ္တာ ပါးရမီး၊ ထွာသွေဘုရားတဲ့ ကလယ်ကယ်ချစ်ဒါး နာဠာဂိရိဆင်၊ အင်္ဂုလိမာလ ဗကဠာတူး စတင်နက်ဖုံးတဲ့ နေးနေးချား မေတ္တာတရား ဟော်ကျား ချားနေးနက်သွေ။

မွေးနေးယု သတ္တဝါးသီးဖုံးတဲ့ ကွပ်အုံကျွေးဟး နီမွေးဘုရား မေတ္တာတေးအဟေ့တင် ရှုးသုဗ္ဗဒွေး ယံယဲ့သားယား လလွ ထာချမ်းသာ အာတန်နက်သွေ။

ကွပ်ပွိုးနက်မ၊ နီနမ်း ဝင်းတေး ယံကလလွ ထာချမ်းသာ၊ ယံကလလွ သားယားမု၊ ငိမ်းခွေရေနက်၊ ပွါးလွေသွေမေတ္တာ၊ တဖြာတွမ်းတဖြာ၊ ရက်ရက်သွေလို့ဝင်း၊ နေးတွမ်းမေတ္တာသွေတင် စွီးသွေလို့ဝင်း၊ ပေါးနေးနေး မေတ္တာမာ၊ ပေါးနေးနေး မေတ္တာ ဒေါ၊ ပေါးနေးနေး မေတ္တာကျုံးနက်တေး အောင်းမျှင်းဟးချားရင်း၊ ရောင်းရှုးဒွေး ယံယဲ့သားယားဟးချားရင်း၊ ဝိပဿနာခွင်း နွှံထင်း မည်းကျိုးစာသွေပင်ထင်းနက်၊ အွင်းသင်္ဂဓာတ်၊ လောဘ၊ ဝေါင်းချ၊ ခန္ဓာ၊ ထွာရဟန္တာထွေခါ လတင်စွဉ်း နီဗ္ဗာန်နက်သွေ။

(၇၄)

မေတ္တာတရား

ယံကထာလုစ္ဆာနိ နှင်းနောင်နှစ်၊ ကျိုးစားလွသော့နော၊
နမ်းသ၊ချမ်းချမ်းသာသာ၊ ယံကကျိုးစားနောင်ချာသော့ ပငါပရာ၊
နော။

ငေါင်းမေတ္တာ ကဗျာ

- * ရက်သော့ လိုဝင် - ဘေးကင်း ချမ်းသာ၊
နေးသော့ မေတ္တာ - ယံငါး ဟောင်းထာ၊
ကျိုးစား ယံထပ် - ဝိပဿနာ၊
ရဟန္တာ - သေချာ ယံကထာ ။
- * ကထင်း သွဉ်တန် - ရဟန်း သံဃာ၊
ခိုမှု လိုလမ်း - သနမ်း နီပါ၊
စွမ်းနီ၊ စွမ်းဟာ - ယံထွာ ချမ်းသာ၊
ထွာဆရာ - မေတ္တာ ယောင်းပသာ ။
- * ယိုခါ သွဉ်တန် - ရဟန်း သံဃာ၊
ခိုမှု သေဗား - မေတ္တာ တရား၊
တယ်စွဉ် ယိုခါ - သွဉ်ငါလွေဗား၊
နမ်း တွမ်း သ - ရောင်းခွာ သော့နောဟာ ။

စင်တန် - သီးသင်း

နင်း ၁၃၅၃ - ဗား၊ ဒေသိယာဗွေ ။